

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

B

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä,
Sanna Joensuu & Marja Katajavirta

SIVUTOIMIYRITTÄJÄT - PYSYVÄSTI SIVUTOIMISIA VAI TULEVIA PÄÄTOIMISIA?

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B. Raportteja ja selvityksiä 103

Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä,
Sanna Joensuu & Marja Katajavirta

SIVUTOIMIYRITTÄJÄT - PYSYVÄSTI SIVUTOIMISIA VAI TULEVIA PÄÄTOIMISIA?

SeAMK
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

 Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Seinäjoki 2015

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. Tutkimuksia Research reports
- B. Raportteja ja selvityksiä Reports
- C. Oppimateriaaleja Teaching materials

SeAMK julkaisujen myynti:
Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7109-22-9 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Sanna Joensuu & Marja Katajavirta. 2015. Sivutoimiyrittäjät – pysyvästi sivutoimisia vai tulevia päätoimisia? Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 103, 67 s.

Tutkimuksen tavoitteena on tarkentaa sivutoimiyrittäjien motiiviprofiileja sekä selvittää, miten sivutoimiyrittäjät kokevat toimintaympäristönsä ja hyödyntävät tarjolla olevia neuvontapalveluja. Lisäksi tarkastellaan eteläpohjalaisten ja muualla Suomessa asuvien sivutoimiyrittäjien eroja. Aineisto kerättiin internet-kyselyllä Uusyrityskeskusten asiakkailta vuosilta 2009–2013. Kyselyyn saatiin 318 vastaajaa, joista sivutoimisia yrittäjiä oli 171 ja sivutoimisina aloittaneita päätoimisia 33.

Harva sivutoimiyrittäjä on ryhtymässä päätoimiseksi lähivuosina, mutta yli kolmannes pitää päätoimista yrittäjyyttä erittäin todennäköisenä jossain vaiheessa uraansa. Suurin osa sivutoimiyrittäjistä on palkkatyössä. Sivutoimiyritykset tuottavat keskimäärin 16 % osuuden yrittäjän kokonaistuloista. Lähiympäristön tuki, asenne päätoimista yrittäjyyttä kohtaan sekä yrityksen tulojen osuus kokonaistuloista ennustavat hyvin päätoimisuusaikomuksia. Päätoimiseksi jo siirtyneistä lähes kaksi kolmannesta katsoi päätoimisuuden olleen ainakin jossain määrin tavoitteena jo sivutoimisena aloitettaessa. Lähes puolet palkkatyössä olevista pitää todennäköisenä yritystoiminnan jatkamista eläkkeelle päästyään.

Sivutoimiyrittäjien selkeimmät motiiviprofiilit ovat testaaja ja itsensä toteuttaja. Testaajat pitävät päätoimista yrittäjyyttä todennäköisenä vaihtoehtona ja näkevät sivutoimisuuden lähinnä välivaiheena. Itsensä toteuttajat näkevät sivutoimiyrittäjyyden välineenä tehdä itseään kiinnostavia asioita. Varautujiksi voidaan luonnehtia niitä, joille yritys on osittain varasuunnitelma työsuhteen loppumiselle, ja joiden yrittäjyydellä on usein kytköksiä muuhun työhön.

Valtaosa sivutoimiyrittäjistä katsoo, etteivät yritysveroitus ja sosiaaliturvajärjestelmä kannusta sivutoimiyrittäjyyteen. Hieman yli puolet pitää sivutoimiyrittäjiä väliinputoajina. Eteläpohjalaiset sivutoimiyrittäjät ovat kuitenkin muita harvemmin tätä mieltä. Tulosten perusteella sivutoimiyrittäjyys on merkittävä osa työelämää ja merkittävä lisä kansatalouteen. Sivutoimiyrittäjyyden kehittämisessä on huomioitava niin sivutoimiyrityksen kehittäminen sivutoimiyrityksenä kuin sen kehittäminen päätoimiseksi. Tutkimus on osa ESR-rahoitteista hanketta *Sivutoimiyrittäjäksi päätoimiyrittäjäksi – kasvupotentiaalin löytäminen ja kasvun tukeminen*.

Avainsanat: sivutoimet, yrittäjät, kasvu, pk-yritykset, Etelä-Pohjanmaa

Yhteystiedot: Anmari Viljamaa, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri, Kampusranta 11, Frami F, 60320 Seinäjoki, anmari.viljamaa@seamk.fi

---

ABSTRACT

Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Sanna Joensuu & Marja Katajavirta. 2015. Hybrid entrepreneurs – persistently part-time or future full-time entrepreneurs? Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences B. Reports 103, 67 p.

The aim of the study is to examine the motives and perspectives of hybrid entrepreneurs as well as their use of advisory services. The data was collected from customers of the Finnish Enterprise Agencies Association in 2009-2013 using an internet survey. Altogether 318 responses were received, among which there were 171 hybrid entrepreneurs and 33 full-time entrepreneurs who had begun as hybrid entrepreneurs.

Few of the hybrid entrepreneurs are planning a transition to full-time entrepreneurship within the next few years, but over a third consider it probable at some point in their career. Hybrid entrepreneurs receive on average 16 % of their total income from their business. Support from family and friends, attitude toward full-time entrepreneurship and the share of business income of total income are good predictors of full-time intentions. However, almost two thirds of those who had actually made the transition say that they more or less aimed at self-employment from the beginning. Almost half of the hybrid entrepreneurs in salaried employment consider it probable that they will continue the business when retired.

The clearest motivational profiles among the hybrid entrepreneurs are testing and self-fulfillment. Testers consider self-employment probable and view hybrid stage as an intermediate phase. Fulfillment-seekers see business as a means of doing things they are interested in. Some hybrid entrepreneurs can be loosely characterized as security-seekers who considered the hybrid enterprise partly a back-up plan in case of unemployment.

A clear majority of hybrid entrepreneurs feel that the tax and social security systems offer little inducement for their efforts. More than half feel that, in the hybrid role, they slip through the net. However, hybrid entrepreneurship is a significant element in working life and an input into the national economy. Development activities should address not only hybrids' growth into full self-employment but also development as permanently hybrid businesses. This report is a part of ESF-funded project aiming to increase research knowledge of hybrid entrepreneurship, discover development needs and challenges of hybrid entrepreneurs, and explore paths from hybrid to full-time entrepreneurship and development activities suited to supporting transition to full-time entrepreneurship.

Keywords: hybrid entrepreneurship, entrepreneurs, growth, SMEs, South Ostrobothnia

Contact information: Anmari Viljamaa, Seinäjoki University of Applied Sciences, School of Business and Culture, Kampusranta 11, Frami F, 60320 Seinäjoki, anmari.viljamaa@seamk.fi

---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuksen tausta	7
1.2 Tutkimuksen tavoitteet	8
1.3 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat	8
1.4 Tutkimuksen toteutus.....	11
1.4.1 Kyselylomake	11
1.4.2 Tiedonkeruu ja aineisto	13
1.4.3 Aineiston analysointi.....	16
2 TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
2.1 Sivutoimiyrittäjät ja heidän yrityksensä	17
2.1.1 Sivutoimiset yrittäjät.....	17
2.1.2 Sivutoimiyrittäjien yritykset	18
2.2 Sivutoimiyrittäjien motiivit.....	22
2.3 Sivutoimiyrittäjien toimintaympäristö	25
2.3.1 Sivutoimiyrittäjä ja palkkatyö	25
2.3.2 Sivutoimiyrittäjien käsitykset toimintaympäristöstä yleensä	28
2.3.3. Sivutoimiyrittäjien terveiset päätäjille	30
2.4 Sivutoimiyrittäjien kasvatavoitteet	31
2.4.1 Sivutoimiyrittäjien kasvattaminen	31
2.4.2 Aikomus päätoimisuuteen.....	32
2.5 Palvelujen käyttö ja hyödyt	39
2.6 Sivutoimisina aloittaneet päätoimiset yrittäjät	44
3 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	47
3.1 Yhteenveto tuloksista.....	47
3.2 Johtopäätökset	50
3.3 Toimenpide-ehdotukset.....	52
LÄHTEET	55
LIITTEET	58
Liite 1. Kysymykset palkkatyössä oleville sivutoimiyrittäjille	58
Liite 2. Keskiarvomuuttujat	65
Liite 3. Korrelaatiomatriisi päätoimisten osalta: päätoimisuuden syyt.....	67

KUVIOT

Kuvio 1. Määrittelykysymys.....	12
Kuvio 2. Yritystoiminnan merkitys toimeentulon kannalta.....	14
Kuvio 3. Sivutoimiyrittäjien päätoimi.....	15
Kuvio 4. Vastajaat ikäryhmittäin.....	17
Kuvio 5. Vastajien koulutustausta.....	18
Kuvio 6. Sivutoimiyritysten liikevaihto.....	20
Kuvio 7. Sivutoimisen yrittäjän motiiviprofiili.....	23
Kuvio 8. Palkkatyön työnantajan henkilöstömäärä.....	26
Kuvio 9. Tyytyväisyys palkkatyöhön kokonaisuutena.....	27
Kuvio 10. Todennäköisyys jatkaa yritystoimintaa eläkkeelle jäämisen jälkeen.....	28
Kuvio 11. Etelä-Pohjanmaan ja muun Suomen vastaajien käsitykset toimintaympäristöstä.....	29
Kuvio 12. Sivutoimiyrittäjän kasvutavoitteet.....	32
Kuvio 13. Todennäköisyys siirtyä päätoimiseksi yrittäjäksi.....	32
Kuvio 14. Julkisten palvelujen hyödyntäminen.....	39
Kuvio 15. Julkisten palvelujen merkitys niitä hyödyntäneille.....	40
Kuvio 16. Palvelujen hyödyntäminen ja merkitys.....	41
Kuvio 17. Yksityisen sektorin asiantuntijapalvelujen käyttö.....	42
Kuvio 18. Tilitoimistolta saatu palvelu.....	43
Kuvio 19. Päätoimiseksi yrittäjäksi siirtymiseen vaikuttaneet tekijät.....	45
Kuvio 20. Sivutoimiyrittäjien motiiviprofiilit.....	51
Kuvio 21. Sivutoimiyrittäjän työkirjan vaiheet.....	53

TAULUKOT

Taulukko 1. Kyselylomakkeen polut.....	13
Taulukko 2. Vastanneet sivutoimiyrittäjät maakunnittain.....	15
Taulukko 3. Yrityksen toimiala ja yrittäjän koulutustausta.....	19
Taulukko 4. Sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista ja liikevaihto.....	21
Taulukko 5. Yritystoimintaan käytetty aika ja liikevaihto.....	21
Taulukko 6. Yritystoimintaan käytetty aika ja osuus kokonaistuloista.....	26
Taulukko 7. Palkkatyön pääasialliset tehtävät ja niiden yhteydet taustamuuttujiin.....	27
Taulukko 8. Aikomus päätoimiyrittäjäksi ja sen korrelaatiot.....	33
Taulukko 9. Lähiympäristön tuki ja sen korrelaatiot.....	35
Taulukko 10. Pystyvyyssuskomus ja sen korrelaatiot.....	36

Taulukko 11. Asenne päätoimiyrittäjyyteen ja sen korrelaatiot.....	37
Taulukko 12. Lineaarinen regressioanalyysi päätoimiaikomuksesta.....	38
Taulukko 13. Eri tekijöiden vaikutus haluun käyttää tilitoimiston palveluja.	43

---

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Lithin (2010) mukaan päätoimisia palkansaajia, jotka toimivat sivutoimisinä yrittäjinä on Suomessa ollut vuonna 2004 peräti 4 % työllisestä työvoimasta. Laskelmat perustuvat erillisselvityksiin, eikä suoria tai tuoreempia tilastoja ole saatavilla. Ei kuitenkaan ole syytä olettaa, että sivutoiminen yrittäjyys olisi viime vuosina vähentynyt. Se on itsessään merkittävä tekijä taloudessa ja koskettaa jopa sataatuhatta suomalaista.

Vaikka sivutoiminen yrittäjyys ilmiönä on yhteiskunnan ja työelämän muutosten myötä noussut keskustelunaiheeksi yhä useammin, on tutkimusta aiheesta toistaiseksi vähän. Sivutoimiyrittäjyys on jäänyt palkkatyön ja päätoimiyrittäjyyden katveeseen. Työelämän tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena ovat yleensä palkkatyön muutokset ja haasteet, kun taas yrittäjyystutkimus keskittyy päätoimiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyystutkimus onkin tähän mennessä käsitellyt sivutoimiyrittäjyyttä niukalti, ja tutkimusta tarvitaan lisää (esim. Folta, Delmar & Wennberg 2010; Burke, FitzRoy & Nolan 2008). Yrittäjyystutkimuksen kannalta sivutoiminen yrittäjyys näyttäytyy helposti lähinnä päätoimisen yrittäjyyden esivaiheena. Sivutoiminen yrittäjä voi aloittaa yritystoiminnan palkkatyön suoman taloudellisen tuen turvin ja testata näin turvallisesti liikeideansa kantavuutta ja toteutuskelpoisuutta (esim. Petrova 2011). Tutkimukset osoittavatkin, että aloittavista yrittäjistä jopa 50–80 %:lla on palkkatyö yrityksen perustamisvaiheessa (Acs ym. 2005; Reynolds ym. 2004; Gelderen, van Thurik & Bosma 2005; Bosma & Harding 2007).

Sivutoiminen yrittäjyys ei kuitenkaan ole välttämättä portti päätoimiseen yrittäjyyteen. Aiemmat tutkimukset (esim. Varamäki ym. 2012; Viljamaa ym. 2014) ovat osoittaneet, että sivutoiminen yrittäjyys voi kestää kauan ja olla yrittäjän näkökulmasta pysyvä ratkaisu. Päätoimiyrittäjyyttä omalla kohdallaan todennäköisenä pitäviä on sivutoimiyrittäjissä selvä vähemmistö. Siksi on tärkeää, että sivutoimista yrittäjyyttä tarkastellaan itsenäisenä ilmiönä hyötyineen, haittoineen ja ominaispiirteineen. Käsillä oleva tutkimus pyrkii omalta osaltaan valottamaan ilmiötä ja lisäämään ymmärrystämme sivutoimiyrittäjyydestä ja sen potentiaalista.

Tämä tutkimusraportti on tuotettu osana ESR-rahoitteista hanketta *Sivutoimiyrittäjäksi päätoimiyrittäjäksi – kasvupotentiaalin löytäminen ja kasvun tukeminen*. Hankkeen puitteissa on aiemmin julkaistu kaksi raporttia (Varamäki ym. 2012; Viljamaa ym. 2014). Hankkeen tavoitteena on lisätä tutkittua tietoa sivutoimiyrittäjyydestä sekä selvittää, millaisia ovat sivutoimiyrittäjien kehittämistarpeet ja haasteet, erilaisia polkuja sivutoimisesta päätoimiseen yrittäjyyteen sekä selvittää millaiset kehittämistoimenpiteet soveltuvat sivutoimisten yrittäjien tukemiseen kohti päätoimista yrittäjyyttä.

Hankkeen tavoitteena on myös tuottaa malli sivutoimiyrittäjyyden tukemiseksi Etelä-Pohjanmaalla, opas sivutoimiyrittäjille sekä sivutoimiyrittäjän kehittämistyökalu.

Tässä raportissa kuvataan Uusyrityskeskusten asiakkaille Etelä-Pohjanmaalla ja muualla Suomessa kohdennetun kyselyn tulokset.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on lisätä tutkittua tietoa sivutoimiyrittäjistä ja siten tukea sellaisten toimenpiteiden ja toimintamallien kehittämistä, jotka edesauttavat sivutoimiyrittäjien siirtymistä päätoimiseen yrittäjyyteen. Tämän tutkimuksen päätaavoitteena on tarkentaa aiemmin todettuja sivutoimiyrittäjien motiiviprofiileja hyödyntäen valtakunnallista aineistoa sekä selvittää sitä, miten sivutoimiyrittäjät hyödyntävät tarjolla olevia neuvontapalveluja. Tutkimuksen alatavoitteena on vertailla eteläpohjalaisten ja muualla Suomessa asuvien sivutoimiyrittäjien eroja.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia ovat sivutoimiyrittäjien taustat ja motiiviprofiilit?
2. Missä määrin sivutoimiyrittäjiä voidaan pitää tulevina päätoimiyrittäjinä?
3. Miten sivutoimiyrittäjät kokevat toimintaympäristönsä?
4. Mitä neuvontapalveluja sivutoimiyrittäjät hyödyntävät sivutoimiyrittäjinä ja päätoimiseksi siirtyessään?

1.3 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat

Motiivit, profiilit ja päätoimiyrittäjyys

Folta ym. (2010) mukaan sivutoimiselle yrittäjyydelle on kolme teoreettista perustetta: sillä tavoitellaan lisätuloja, sillä tavoitellaan muita kuin rahallisia hyötyjä tai se on välietappi suunnitellulle päätoimiselle yritystoiminnalle. Päätoimista yrittämistä suunnitteleva saattaa haluta pitää kiinni mahdollisuudesta pysyä palkkatyössä. Etenkin epävarmalta vaikuttavan yritystoiminnan käynnistäminen sivutoimisesti vähentää kokeilun riskejä. Petrova (2011) ehdottaa, että sivutoimiyrittäjyys on yrittäjän omien kyvykkyyksien testausta. Jos tulokset ovat yksilön kannalta myönteisiä, sivutoimiseen yritykseen investoidaan enemmän aikaa ja siirrytään lopulta päätoimiseen yrittäjyyteen. Toisaalla Petrova (2012) toteaa, ettei tarve elättää itseään palkkatyöllä uutta yritystoimintaa käynnistettäessä riitä selittämään sivutoimisena aloittamista, ja ehdottaa että kyse on todennäköisemmin riskin välttämisestä. Samaan johtopäätökseen tultiin

---

---

aiemmassa kotimaisessa tutkimuksessa (Varamäki ym. 2012; Viljamaa ym. 2014): haluttomuus ottaa riskiä on suurin este päätoimiseksi siirtymiselle.

Itsenäisyyden kaipuu ja itsensä toteuttamisen halu mainitaan usein (päätoimisen) yritystoiminnan motiiveina (esim. Burke ym. 2008; Segal ym. 2005; Lange 2012). Viljamaa ym. (2014) toteavat, että itsensä toteuttaminen painottuu päätoimisuuteen tähtäävillä sivutoimiyrittäjillä vahvemmin kuin pysyvästi sivutoimisilla. Toisaalta Grilo ja Irigoyen (2006) tulosten mukaan Suomessa 26,4 % aktiiviväestöstä on kiinnostunut yrittäjyydestä mutta vain 16,7 % kuuluu itsensä työllistävien ryhmään. Osa käyttämättä jäävästä yrittäjyyspotentiaalista saattaakin realisoitua sivutoimisena yrittäjyytenä, joka mahdollistaa osan yrittäjyyden hyödyistä ilman itsensä työllistämisen riskejä. Sivutoimiyrittäjyys voi olla myös keino organisoida freelance-työtä (ks. esim. Akola ym. 2007; Kitching & Smallbone 2012) tai tapa strukturoida arkea merkityksellisesti eläkkeellä (Tornikoski ym. 2015). Sivutoimiyrittäjän näkökulmasta yrittäjyys voi olla jotain muuta kuin yritystoimintaa perinteisessä mielessä.

Yrittäjän kiinnostus kasvuun voi riippua yrittäjyyden motiiveista (Teruel & de Witt 2011). Itsenäisyyteen ja itsensä toteuttamiseen liittyvät motiivit innostavat vähemmän todennäköisesti kasvattamaan liiketoimintaa, kun taas tulojen lisääminen motiivina todennäköisesti lisää kasvuhaluja. Kun kyse on sivutoimiyrittäjyydestä, voi kuitenkin olla, että tulotaso on helpompi maksimoida sivutoimisena kuin yritystoimintaa laajentamalla. Itsenäisyyteen ja itsensä toteuttamiseen taas on paremmat mahdollisuuden päätoimisena yrittäjänä, missä tapauksessa yrityksen kasvattaminen ainakin riittävän tulon antavalle tasolle on välttämätöntä. Yrityksen kasvattaminen voi myös itsessään tuottaa yrittäjälle mielihyvää, ts. tarjota Foltan ym. (2010) visioimia ei-rahallisia hyötyjä, oli yrittäjällä pyrkimystä päätoimisuuteen tai ei.

Townsend ym. (2010) ovat aloittavia yrittäjiä tutkiessaan todenneet, että mitä kauemmin yritystoiminnan aloittaminen kestää, sitä epätodennäköisempää on yrityksen syntyminen. Sivutoimiyrittäjien siirtymisessä päätoimisuuteen saattaa ilmetä vastaava yhteys. Merkittävä osa sivutoimiyrittäjistä on toiminut sivutoimisena jo pitkään: aiemmassa eteläpohjalaisessa aineistossa yritystoiminta oli kestänyt keskimäärin yli kymmenen vuotta (Varamäki ym. 2012) ja Suomen Yrittäjien jäsenkuntaan kohdistuneessa kyselyssä puolet sivutoimiyrittäjistä oli toiminut yrittäjinä kauemmin kuin viisi vuotta (Viljamaa ym. 2014). Kaikkiaan aiempi tutkimus osoittaa, ettei sivutoimiyrittäjyyteen voi liittää oletusta pyrkimyksestä tai edes kiinnostuksesta päätoimiseen yrittäjyyteen.

Pyrkimystä päätoimiseen yrittäjyyteen voidaan tarkastella soveltamalla Ajzenin (1991) suunnitellun käyttäytymisen teoriaa, jota on käytetty laajalti (esim. Sheeran 2002; Schlaegel & Koenig 2014) ja joka on osoittanut toimivuutensa yrittäjyysaikomusten analyysissa. Ajzenin teorian mukaan yksilön aikomusta toimia tietyllä tavalla eli intentiota tiettyä käyttäytymistä kohtaan selittää kolme käsitteellisesti itsenäistä muuttujaa;

---

asenteet kyseistä toimintaa kohtaan, lähipiirin tuki sekä pystyvyyssuskumus, ts. käsitys siitä, miten hyvin tai huonosti yksilö suoriutuisi toiminnasta. Teoriaa on sovellettu eteläpohjalaista aineistoa hyödyntäen päätoimisuuteen suuntaavien ja pysyvästi sivutoimisten sivutoimiyrittäjien vertailuun (Viljamaa ym. 2014). Tulosten mukaan päätoimisuuteen suuntaavat katsovat saavansa vahvaa tukea lähiympäristöltään ja omaavat vahvemman pystyvyyssuskomuksen kuin pysyvästi sivutoimiset. Asenteen vaikutusta ei tutkimuksessa tarkasteltu. Lisäksi päätoimisuuteen suuntaavilla on positiivisempi käsitys markkinoistaan.

Osa sivutoimiyrittäjistä siis on potentiaalisia päätoimiyrittäjiä. Viljamaa ym. (2014) jakavat pääosin laadulliseen aineistoon nojaten sivutoimiyrittäjät kuuteen luokkaan, joita erottavat päätoimisuusorientaatio ja yritystoiminnan motiivit. *Välivaiheilijalle* sivutoimisuus on suunnitelmallinen vaihe ennen päätoimisuuteen siirtymistä. *Testaaja* kokeilee sivutoimisena liikeideaansa ennen sitoutumista päätoimiseen yrittäjyyteen. *Harrastajan* yritystoiminta lähtee harrastuksesta tai muuta kiinnostuksen kohteesta, johon liittyvä toiminta organisoida yritystoiminnan kautta taloudellisesti. *Osaamisen kehittäjälle* sivutoimiyritys on oman asiantuntemuksen harjoittamisen, soveltamisen tai kehittämisen kenttä. *Lisätulojen etsijälle* yritys on ensisijaisesti keino hankkia lisätuloja. *Olosuhdeyrittäjä* päätyy sivutoimiyrittäjyyteen ulkoisten olosuhteiden kautta esim. maatalouden sukupolvenvaihdoksen yhteydessä. Luokkia ei kuitenkaan verifioitu määrällisellä aineistolla.

Toimintaympäristö ja palvelut

Aiempien tutkimusten (Varamäki ym. 2014; Viljamaa ym. 2014; Niilola & Kiuru 2002) perusteella osa sivutoimiyrittäjistä kokee toimintaympäristön sivutoimiselle yrittäjyydelle haastavaksi. Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on esimerkiksi perinteisesti oletettu yksilöiden valitsevan palkkatyön ja yrittäjyyden välillä. Kahden ensisijaisena pidetyn ansiomuodon yhdistäminen asettaa yksilön vallitsevien rakenteiden kannalta poikkeukselliseen, mikä ilmenee esimerkiksi työttömyysturvaan ja eläkevaikutusmaksuihin liittyvinä komplikaatioina.

Toinen merkittävä toimintaympäristön tekijä on sivutoimiyrittäjän muu toimeentulo. Eläkeläisille sivutoiminen yrittäjyys voi tarjota mahdollisuuden jatkaa työntekoa joustavalla tavalla eläkkeelle siirtymisen jälkeen (Lith 2010), ja kansantalouden näkökulmasta eläkeläisten sivutoimiyrittäjyys sekä lisää väestön kokonaistyöpanosta että hyödyntää ikääntyneiden ammattiosaamista (Lehto & Sutela 2010). Akolan (2009) mukaan senioriyrittäjien yritykset eivät yleensä pyri kasvuun. Tornikoski ym. (tulossa) mukaan sivutoimiyrittäjyys on eläkeläisille toimiva tapa lisätä elämän mielekkyyttä ja strukturoida arkea. Eläkeläisten sivutoimiyrittäjyys todennäköisesti lisääntyy Suomessakin: väestö ikääntyy mutta ikääntyy yhä terveempänä.

Valtaosa sivutoimiyrittäjistä on kuitenkin palkkatyössä (Varamäki ym. 2012). Palkkatyön ja yrittäjyyden yhdistämisen vaikutuksista esimerkiksi työtyytyväisyyteen ei kuitenkaan juuri tiedetä. Koska yrittäjien työtyytyväisyys on yleensä hyvä (esim. van Praag & Versloot 2007), voi olla että sivutoiminen yrittäjyys, joka tarjoaa mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen, lisää myös työssäviihtymistä ja -jaksamista. Ekonoimille ja diplomi-insinööreille kohdistetussa kyselyssä peräti 60 % sivutoimiyrittäjistä on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä palkkatyöhönsä (Viljamaa & Varamäki 2014a).

Palkkatyö voi myös omalta osaltaan 'työntää' sivutoimiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyydelle voi olla negatiivisia eli työntömotiiveja (veto- ja työntötekijät, esim. Moore & Mueller 2002; Kirkwood 2009; vrt. Dawson & Henley 2012), ja sellainen voi olla esimerkiksi tyytymättömyys palkkatyöhön. Sivutoimiyrittäjän kohdalla osa-aikainen yrittäjyys voi lisäksi olla eräänlainen varasuunnitelma, joka vähentää täyden työttömyyden riskiä. Varautuminen voikin olla mahdollinen motiivi sivutoimiyrittäjyydelle (Viljamaa & Varamäki 2014b).

Tilitoimistoja pidetään yleisesti luontevimpana ja keskeisimpinä neuvonnan lähteenä pienille yrityksille (Bennett & Robson 1999; Kirby & King 1997; Berry ym. 2006). Sorama ym. (2015) ovat todenneet eteläpohjalaisiin kasvuyrityksiin kohdistuvassa tutkimuksessa, että tilitoimistot ovat merkittävän neuvonnan ja konsultoinnin lähde; niitä käytti tutkimuksessa 84 % vastanneista yrittäjistä. Sivutoimiyrittäjien haastatteluissa (Viljamaa ym. 2014) puolestaan ilmeni, että neuvonnan merkitys korostui etenkin yrityksen perustamisvaiheessa. Myöhemmässä vaiheessa yrittäjäuraa valtaosa haastatelluista hyödynsi lähinnä kirjanpitäjän tarjoamaa konsultointia. Sivutoimiyrittäjien julkisten neuvontapalvelujen käytöstä on aiemman tutkimuksen perusteella vaikea muodostaa kokonaiskuvaa, mutta tältäkin osin tämän tutkimuksen odotetaan lisäävän tietämystä sivutoimiyrittäjien hyödyntämistä neuvontapalveluista.

1.4 Tutkimuksen toteutus

1.4.1 Kyselylomake

Kyselyä laadittaessa oli tiedossa, että kysely toteutetaan välitteisenä, ts. kyselyn vastaanottajia ei voida ennakkoon yksilöidä varmuudella sivutoimiseksi yrittäjiksi. Kyselylomake rakennettiin monivaiheiseksi siten, että eri vastaajaryhmille kohdistettiin osin erilaisia kysymyksiä. Kukin vastaaja ohjautui oman ryhmänsä mukaiselle kysymyspolulle määrittelykysymyksen (Kuvio 1) jälkeen.

**Mikä merkitys yritystoiminnallanne on toimeentulonne suhteen tällä hetkellä
(valitkaa vain yksi)?**

- 1 yritystoimintani on päätoimista
- 2 yritystoimintani on sivutoimista, minkä rinnalla:
  - 1 palkkatyön rinnalla
  - 2 eläkkeen rinnalla
  - 3 opiskelun rinnalla
  - 4 vanhempainvapaan tms. rinnalla
  - 5 työttömyyden rinnalla
- 3 en harjoita yritystoimintaa tällä hetkellä

KUVIO 1. Määrittelykysymys.

Kaikkiaan analysoitavia vastauksia kerättiin viideltä polulta. Taulukossa 1 on esitetty polkujen yleinen rakenne. Kyselylomakkeen laajin versio (palkkatyön rinnalla sivutoimiset) löytyy liitteestä 1. Taustatietojen ohella kyselylomake sisälsi kysymyksiä ja väittämiä kasvutavoitteista, aikomuksista, asenteista, lähipiirin tuesta sekä pystyvyyssuomuksesta päätoimiseksi yrittäjäksi, sivutoimiyrittäjyyden motiiveista, palkkatyön sisällöstä, toimintaympäristöstä, neuvontapalvelujen käytöstä ja palvelutarpeista.

TAULUKKO 1. Kyselylomakkeen polut.

Polku	Kysymykset
Sivutoimisena aloittaneet päätoimiyrittäjät	<ul style="list-style-type: none"> • taustatiedot • sivutoimisuuden kesto • päätoimisuusaikamus alussa • päätoimisuuden syyt • palvelujen käyttö siirtymävaiheessa
Palkkatyön rinnalla sivutoimiset (ks. Liite 1)	<ul style="list-style-type: none"> • taustatiedot • kasvutavoitteet ja päätoimisuusaikamus • asenne, lähipiirin tuki ja pystyvyysuskomus • motiiviväittämät • palkkatyö • kokemukset toimintaympäristöstä • palvelujen käyttö ja palvelutarpeet • avoimet kommentit
Eläkkeen rinnalla sivutoimiset	<ul style="list-style-type: none"> • taustatiedot • tiedot entisestä työsuhteesta • kokemukset toimintaympäristöstä • palvelujen käyttö ja palvelutarpeet • avoimet kommentit • avoin kysymys motiiveista
Opiskelun, työttömyyden, vanhempainvapaan tms. rinnalla sivutoimiset	<ul style="list-style-type: none"> • taustatiedot • kasvutavoitteet ja päätoimisuusaikamus • asenne, lähipiirin tuki ja pystyvyysuskomus • motiiviväittämät • kokemukset toimintaympäristöstä • palvelujen käyttö ja palvelutarpeet • avoimet kommentit
Sivutoimisen yrittämisen lopettaneet	<ul style="list-style-type: none"> • taustatiedot • sivutoimisuuden kesto • päätoimisuusaikamus alussa • yritystoiminnasta luopumisen syyt

1.4.2 Tiedonkeruu ja aineisto

Aineisto kerättiin touko- ja kesäkuussa 2014 internet-kyselyllä (Digium). Kyselyn kohderyhmä on hankalasti tavoitettavissa, sillä sivutoimiyrittäjiä ei ole mahdollista tunnistaa saatavilla olevista virallisista lähteistä. Tuoreiden sivutoimiyrittäjien tavoittamiseksi pyydettiin kyselyn toteutuksessa apua Uusyrityskeskusten verkostolta. Kysely toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensin lähestyttiin Etelä-Pohjanmaalla Uusyrityskeskus Neuvoa-Antavan sivutoimiyrittäjiksi luokiteltua asiakaskuntaa vuosilta 2009–2013. Linkki kyselyyn lähetettiin kaikille sivutoimiyrittäjille, joiden sähköpostiosoite oli tiedossa. Yhden muistutuksen jälkeen eteläpohjalaisia sivutoimiyrittäjiä lähestyttiin vielä puhelimitse.

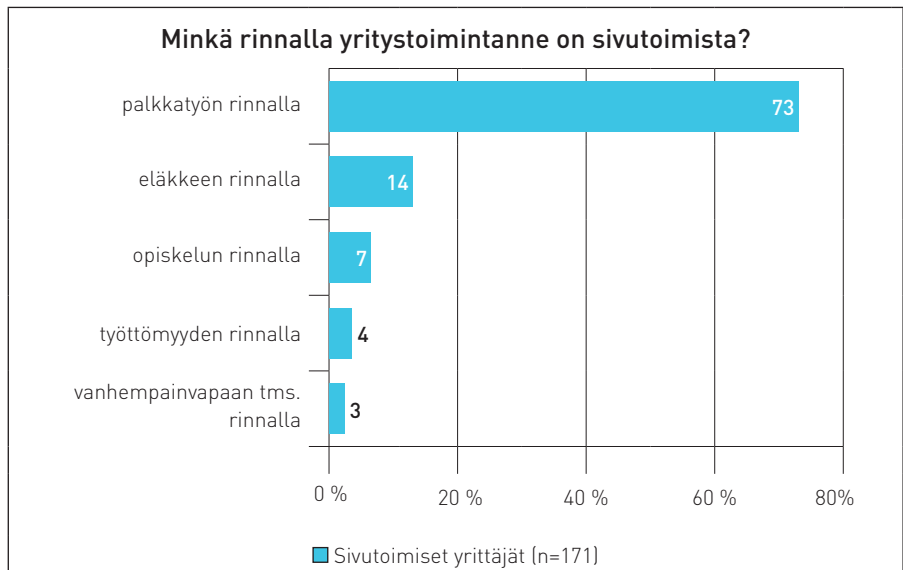
Toisessa vaiheessa aineistoa kerättiin muualta Suomesta siten, että Uusyrityskeskusten verkostoa pyydettiin lähettämään kyselylinkki omille asiakkailleen. Kyselystä tiedotti ensin sähköpostitse verkoston keskustoimisto, minkä jälkeen paikallisia uusyrityskeskuksia lähestyttiin vielä puhelimitse. Tiedonkeruulle asetti haasteita se, että kaikissa uusyrityskeskuksissa asiakkaita ei välttämättä ollut luokiteltu sivutoimisiin ja päätoimisiin, jolloin kyselyä ei olisi voitu kohdentaa.

Kaikkiaan kyselyyn saatiin 318 vastaajaa. Heistä päätoimisia yrittäjiä oli 36 % (n=115) ja sivutoimisia 54 % (n=171) (Kuvio 2). Joka kymmenes vastaaja ilmoitti, ettei harjoita yritystoimintaa tällä hetkellä. Aiemmin sivutoimisina yrittäjinä toimivia oli vastaajissa vain vähän (n = 9). Päätoimisista yrittäjistä 29 % (n=33) oli aloittanut yritystoimintansa sivutoimisena.

Yritystoiminnan merkitys toimeentulon suhteen tällä hetkellä	Etelä-Pohjanmaa (n=87)	Muu Suomi (n=231)	Kaikki vastaajat (n=318)
	%	%	%
Yritystoimintani on päätoimista	24	41	36
Yritystoimintani on sivutoimista	64	50	54
En harjoita yritystoimintaa tällä hetkellä	11	10	10

KUVIO 2. Yritystoiminnan merkitys toimeentulon kannalta.

Suurin osa sivutoimisista yrittäjistä sai pääasiallisen elantonsa palkkatyöstä (73 %, n=124) (Kuvio 3). Eläkkeen rinnalla yrittäjänä toimi vastaajista 14 % (n=24). Opiskelun (7 %), työttömyyden (4 %) ja vanhempainvapaan tms. (3 %) rinnalla sivutoiminen yrittäminen oli harvinaisempaa (yhteensä n=23).

KUVIO 3. Sivutoimiyrittäjien päätoimi.

Etelä-Pohjanmaalta vastasi 87 yrittäjää ja muualta Suomesta 231. Etelä-Pohjanmaalta kyselyyn vastanneista sivutoimisia yrittäjiä oli 64 %, kun muualta Suomesta vastanneista heitä oli puolet. Vastaavasti päätoimisia vastaajia oli Etelä-Pohjanmaalta noin neljännes ja muualta Suomesta 41 %. Etelä-Pohjanmaan jälkeen eniten vastaajia oli Uudenmaan maakunnasta (Taulukko 1). Maakunnat, joista vastaajia oli vähemmän kuin 10, luokiteltiin luokkaan *muut maakunnat*.

TAULUKKO 2. Vastanneet sivutoimiyrittäjät maakunnittain.

Kaikki sivutoimiset (n=171)		
Maakunta	lkm	%
Etelä-Pohjanmaa	54	32
Uusimaa	38	22
Pohjanmaa	16	9
Päijät-Häme	13	8
Pohjois-Savo	12	7
Muut maakunnat	38	22
Yhteensä	171	100

1.4.3 Aineiston analysointi

Tässä raportoidussa aineiston analyysissä on keskitytty pääosin yrittäjiin, jotka toimivat kyselyn ajankohtana sivutoimisina yrittäjinä. Nykyään päätoimisten yrittäjien, jotka ovat aiemmin olleet sivutoimisia, pieni määrä ($n = 33$) vastaajien joukossa heikentää mahdollisuuksia tehdä pitäviä johtopäätöksiä, mutta ryhmän vastausten analyysia kuvataan raportissa osin. Kyselylomakkeessa osoitettiin lisäksi joitain kysymyksiä aiemmin sivutoimisina yrittäjinä toimiville, jotka eivät tällä hetkellä toimi yrittäjinä lainkaan. Vastaajien erittäin pienen määrän ($n = 9$) vuoksi raportissa ei käsitellä näitä vastauksia.

Aineisto on käsitelty IBM SPSS Statistics versiolla 22. Kuviot ja taulukot on luotu Microsoft Excel 2010 -ohjelmalla. Kuviot on luotu käyttäen tarkkoja arvoja, mutta palkkikuvioissa prosenttiosuudet on pyöristetty kokonaislukuun ja keskiarvoina ilmoitetut tulokset ovat yhden desimaalin tarkkuudella.

Lomakkeessa oli avoimia kysymyksiä, joihin pyydettiin numeerista vastausta. Vastaukset, joissa on ilmoitettu omin sanoin jokin luku (esim. *alle 10*, *noin 5*), on koodattu mainitulle tasaluvulle. Vastaukset, joissa on ilmoitettu arvoväli (esim. *3–4*, *10–20*), on koodattu kahden ilmoitetun luvun keskiarvoksi.

Tilastollisten testien (khi toiseen riippumattomuustesti, varianssianalyysi, t-testi, Mann-Whitneyn U-testi, Kruskal-Wallis test) avulla selvitettiin eri arvojen välisten erojen tilastollista merkitsevyyttä (p). Mitä pienempi p -arvo on, sitä pienempi on sattuman vaikutus erojen selittäjänä. Tilastollisesti merkitsevissä eroissa rajana käytetään $p \leq 0,05$. Lisäksi on käytetty Spearmanin korrelaatiokerrointa (r) muuttujien välisen riippuvuuden arvioinnissa.

Useiden kysymysten väittämistä tai vaihtoehtoista voitiin muodostaa uusia muuttujia, jotka mittaavat samaa asiaa. Nämä hyvin korreloivat muuttujat yhdistettiin asiakokonaisuuksiksi, joille annettiin asiaa kuvaavat nimet. Samaa asiaa mittaavilla muuttujilla on keskenään mahdollisimman lähellä ykköstä oleva reliabiliteettikerroin (α). Uusien muodostettujen keskiarvomuuttujien asteikko on sama 1-5.

Keskiarvomuuttujien jatkoanalyysissä on käytetty lineaarista regressioanalyysia. Regressioanalyysin avulla voidaan selvittää, mitkä muuttujat selittävät tietyn keskiarvomuuttujan vaihtelua ja testata erilaisia selitysmalleja.

---

2 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käsitellään sivutoimisten yrittäjien (n=171) vastauksia, ellei toisin erikseen ilmoiteta.

2.1 Sivutoimiyrittäjät ja heidän yrityksensä

2.1.1 Sivutoimiset yrittäjät

Tutkimukseen vastanneista sivutoimisista yrittäjistä hieman yli puolet oli naisia. Etelä-Pohjanmaalla miehet olivat aktiivisempia vastaajia (60 %) kuin muualla Suomessa (41 %). Vastaajien ikä vaihteli 20-vuotiaasta 73-vuotiaaseen keskiarvon ollessa 43 vuotta. Vastanneista 15 % oli alle 30-vuotiaita, ja 14 % oli täyttänyt 60 vuotta. Etelä-Pohjanmaalta vastanneet olivat keskimäärin nuorempia (40 v.) kuin muualta Suomesta vastanneet (44 v.) (p=0,022). Vastaajat luokiteltiin tausta-analyseja varten kolmeen luokkaan (Kuvio 4).

Ikä	Etelä-Pohjanmaa (n=54)	Muu Suomi (n=110)	Kaikki sivutoimiset (n=164)
	%	%	%
alle 40 vuotta	59	37	45
40 - 49 vuotta	17	32	27
50 vuotta tai yli	24	31	29

EP vs. Muu Suomi, p=0,022

KUVIO 4. Vastaajat ikäryhmittäin.

Koulutustaustaltaan vastaajat olivat suurimmaksi osaksi ammatillisen tutkinnon suorittaneita (42 %) tai korkeakoulutettuja (49 %). Lukio-, kansa-, keski- tai peruskoulutusta oli 9 %:lla sivutoimiyrittäjistä. Jatkoanalyseja varten vastaajat jaettiin koulutustaustan suhteen kahteen luokkaan, korkeakoulutus ja muu koulutus (Kuvio 5). Korkeakoulutustausta oli sivutoimiyrittäjillä Etelä-Pohjanmaalla harvinaisempi (36 %) kuin muualla Suomessa (56 %) (p=0,012). Aiemmassa eteläpohjalaisia sivutoimiyrittäjiä tarkastelleessa tutkimuksessa (Varamäki ym. 2012) korkeakoulutuksen omaavien osuus vastaajista oli osapuilleen sama (35 %). Eteläpohjanmaalla yrittäjien koulutusaste yleensä on nousemassa (Kettunen ym. 2015), mutta akateemisten yrittäjien osuus yrittäjäkunnasta on silti maakunnassa vain 10,3 % kun se Suomessa kaikkiaan on 16,4 %. Tuoreet sivutoimiyrittäjät maakunnassa ovat siis keskimäärin useammin akatee-

misesti koulutettuja kuin eteläpohjalaiset yrittäjät yleensä, mutta eivät yhtä usein kuin sivutoimiyrittäjät Suomessa keskimäärin.

Koulutustausta	Etelä-Pohjanmaa (n=56)	Muu Suomi (n=114)	Kaikki sivutoimiset (n=170)
	%	%	%
Korkeakoulutus	36	56	49
Muu koulutus	64	44	51

EP vs. Muu Suomi, p=0,012

KUVIO 5. Vastaajien koulutustausta.

2.1.2 Sivutoimiyrittäjien yritykset

Suurimmalla osalla vastaajista (84 %) yritystoiminnan muoto oli toiminimi tai ammatinharjoittaja. Vastaajista 12 % oli perustanut osakeyhtiön ja 4 % henkilöyhtiön.

Yritykset olivat pääasiassa palvelualan yrityksiä. Kaupan alaa edusti 12 %, asiantuntijapalveluita 30 %, ja muita palveluita 44 % vastaajista. Valmistuksen ja rakentamisen alalla toimi 7 %. Alkutuotantoa harjoitti 3 % ja matkailu- ja ravitsemisalan yrityksiä oli samoin 3 %. Rahoitus- ja kiinteistöalalla toimi 1 %. Jatkotarkasteluja varten yritysten alat luokiteltiin kolmeen luokkaan: 1) asiantuntijapalvelut, 2) muut palvelut ml. lisätään matkailu- ja ravitsemisala sekä rahoitus ja kiinteistöt ja 3) muut alat (alkutuotanto, valmistus ja rakentaminen, kauppa).

Verrattaessa toimialaa ja yrittäjän koulutustausta (Taulukko 3) voidaan todeta, että korkeakoulututkinnon suorittaneista suurempi osa (43 %) toimi asiantuntijapalveluiden alalla kuin muun koulutuksen saaneista (16 %). Muilla palvelualoilla toimi korkeakoulututkinnon suorittaneista 44 % ja muun koulutuksen saaneista yli puolet (52 %). Korkeakoulututkinnon suorittaneista vain 13 % edusti muita aloja, muun koulutuksen saaneista noin kolmasosa. Ero korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja muun koulutuksen saaneiden sivutoimiyrittäjien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä (p=0,000).

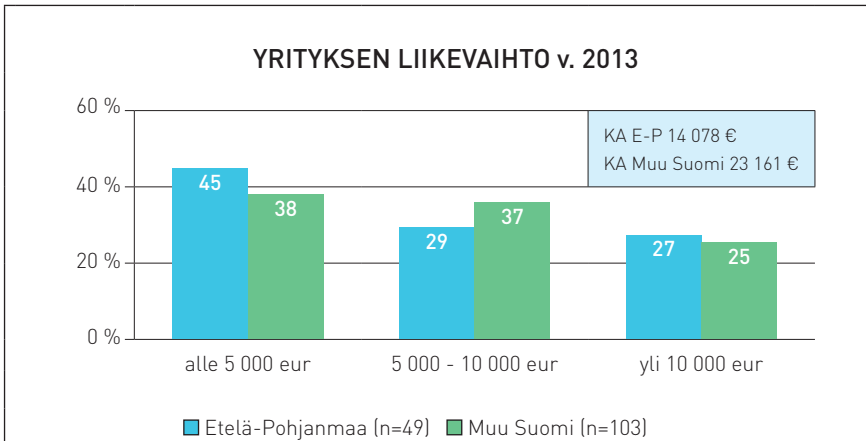
TAULUKKO 3. Yrityksen toimiala ja yrittäjän koulutustausta.

Yrityksen toimiala	Korkeakoulutus (n=84)	Muu koulutus (n=85)	Yhteensä (n=169)
	%	%	%
asiantuntijapalvelut	43	16	30
muut palvelut	44	52	48
muut alat	13	32	22

p = 0,000

Vastaajilta kysyttiin myös, oliko sivutoimisen yrittäjyyden ala tuttu opintojen, työn tai aiemman yritystoiminnan pohjalta vai kokonaan uusi. Peräti kolmannes vastaajista toimii yrittäjänä kokonaan uudella alalla, ts. alalla, jota ei ole opiskellut ja jolla ei ole työskennellyt aikaisemmin. Vastaavasti 27 % sivutoimiyrittäjistä toimi alalla, jota on opiskellut ja jolla on myös työskennellyt. Vain 1 % toimi alalla, jolla on aiemmin toiminut päätoimisena yrittäjänä. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiemmassa eteläpohjalaisessa aineistossa (Varamäki ym. 2012), jossa 30 % työskenteli kokonaan uudella alalla ja 32 % alalla, jota on sekä opiskellut ja jolla on myös työskennellyt. Jatkotarkasteluja varten vastaajat luokiteltiin kahteen ryhmään: kokonaan uudella alalla toimivat ja muut. Taustamuuttujien analyysi osoitti, että tuoreissa asiantuntijapalvelua tarjoavissa yrityksissä oli selvästi vähemmän (11 %) kokonaan uudella alalla toimivia sivutoimiyrittäjiä kuin muiden palvelujen (40 %) tai muiden alan yrityksissä (45 %) (p=0,001). Tämä onkin ymmärrettävää, sillä asiantuntijapalvelujen tarjoaminen edellyttää vahvaa asiantuntemusta, joka useimmiten on kerrytettävä koulutuksen tai työkokemuksen kautta.

Vastaajilta kysyttiin vuoden 2013 liikevaihtoa, ja ellei vuosi 2013 ollut kokonainen tilikausi, pyydettiin arvioimaan viimeisen 12 kuukauden liikevaihto. Yritysten keskimääräinen liikevaihto oli 20 233 euroa. Mukana oli myös yrityksiä, joilla ei ollut liikevaihtoa lainkaan vuonna 2013. Liikevaihdon mediaani oli 6 000 euroa. Etelä-Pohjanmaalta vastanneilla viime vuoden keskimääräinen liikevaihto oli noin 14 000 euroa ja muualta Suomesta vastanneilla hieman yli 23 000 euroa (Kuvio 6), mutta keskiarvojen ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

KUVIO 6. Sivutoimiyrittäjien liikevaihto.

Kun yritysten liikevaihtoa tarkastellaan luokittain, voidaan todeta että naisten sivutoimiset yritykset ovat useammin pieniä ($p=0,048$) kuin miesten. Naisryttäjistä lähes puolella yrityksen liikevaihto vuonna 2013 oli alle 5000 euroa, miesryttäjistä vain vajaalla kolmasosalla.

Yli puolet (59 %) kaikista sivutoimisista yrityksistä oli kyselyhetkellä vajaan kahden vuoden ikäisiä eli ne on perustettu vuonna 2012 tai myöhemmin. Vuonna 2009 tai aikaisemmin oli yrityksensä perustanut noin joka kymmenes vastaaja. Kuusi vastaajaa oli perustanut yrityksensä ennen vuotta 2009. Vanhin yritys oli perustettu vuonna 1992. Kysely suunnattiin viimeisen viiden vuoden aikana sivutoimisen yrityksen perustaneille, mutta joillakin alueilla linkki lähetettiin suuremmalle vastaajajoukolle. Lomakkeessa pyydettiin, mikäli vastaaja oli yrittäjänä useissa yrityksissä, ilmoittamaan vanhimman edelleen toiminnassa olevan yrityksen aloitusvuosi.

Jatkotarkasteluja varten vastaajat luokiteltiin kahteen ryhmään: alle kaksi vuotta ja vähintään kaksi vuotta sivutoimiyrittäjinä toimineisiin. Taustamuuttujista koulutuksella oli tilastollisesti merkitsevä yhteys sivutoimiyrittäjyyden kestoon ($p=0,037$). Korkeakoulututkinnon suorittaneista kolmella neljäsosalla nykyinen sivutoimiyrittäjyys oli kestänyt vähintään kaksi vuotta, kun muun koulutuksen saaneissa pidempään yrittäneitä oli vähemmän (60 %). Korkeakoulutettujen sivutoimiyrittäjyyden pitkäikäisyys on todettu myös aiemmassa akateemisiin sivutoimiyrittäjiin kohdistuneessa tutkimuksessa (Viljamaa & Varamäki 2014a), mutta toisaalta, eteläpohjalaiseen aineiston (Varamäki ym. 2012) perusteella sivutoimiyrittäjät ovat ylipäättään varsin pitkäikäisiä.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan sivutoimisen yritystoiminnan osuutta kokonaistuloista viimeisen vuoden aikana. Keskimäärin yritystoiminnan osuus kokonaistuloista oli 16 % mediaanin ollessa 10 %. Vastaajista 28 % sai sivutoimiyrittäjyydestä alle 5 % kokonaistuloistaan, kolmannes sai 5–10 % ja 39 % sai yli kymmenesosan. Etelä-Pohjanmaalla

lähes puolet (49 %) ilmoitti saavansa sivutoimiyrityksestä yli 10 % kokonaistuloistaan, kun taas muun Suomen vastaajista vain 35 % kuului tähän ryhmään. Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

Sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista riippui yrityksen liikevaihdosta tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=0,001$) (Taulukko 4). Liikevaihdon ollessa alle 5 000 euroa oli prosenttisuus korkeintaan kymmenen 83 % yrittäjistä. Yli 10 000 euron liikevaihdolla prosenttisuus oli prosenttisuus yli kymmenen peräti 59 %:lla sivutoimiyrittäjistä.

TAULUKKO 4. Sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista ja liikevaihto.

Sivutoimiyrityksen osuus (%) kokonaistuloista	Yrityksen liikevaihto (euroa)		
	alle 5 000	5 000 - 10 000	yli 10 000
	%	%	%
alle 5 %	37	22	19
5 - 10 %	46	29	22
yli 10 %	18	49	59

$p = 0,001$

Keskimäärin vastaajat käyttivät sivutoimiseen yritystoimintaan yhdeksän tuntia viikossa. Ajankäyttö vaihteli nolasta 45 viikkotuntiin mediaanin ollessa kuusi tuntia viikossa. Alle viisi tuntia viikossa yritystoimintaan käytti 35 % vastaajista, 5–10 tuntia viikossa 37 % vastaajista ja yli kymmenen tuntia 28 % vastaajista. Sekä yrityksen liikevaihto että sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista vaikuttivat samansuuntaisesti yritystoimintaan viikossa käytettyyn aikaan ($p=0,000$). Liikevaihdon ja prosenttisuuden kasvaessa myös yritystoimintaan viikossa käytetty aika kasvoi (Taulukot 5 ja 6).

TAULUKKO 5. Yritystoimintaan käytetty aika ja liikevaihto.

Yritystoimintaan käytetty aika viikossa	Yrityksen liikevaihto (euroa)		
	alle 5 000	5 000 - 10 000	yli 10 000
	%	%	%
alle 5 tuntia	59	36	5
5 - 10 tuntia	31	40	42
yli 10 tuntia	10	24	53

$p = 0,001$

TAULUKKO 6. Yritystoimintaan käytetty aika ja osuus kokonaistuloista.

Yritystoimintaan käytetty aika viikossa	Sivutoimiyrityksen osuus (%) kokonaistuloista		
	alle 5 %	5 - 10 %	yli 10 %
	%	%	%
alle 5 tuntia	58	55	7
5 - 10 tuntia	15	39	52
yli 10 tuntia	28	6	41

$p = 0,001$

Liikevaihdon ollessa alle 5000 euroa ja sivutoimiyrityksen prosentiosuuden kokonaistuloista ollessa alle 5 %, oli myös yritystoimintaan käytetty aika viikossa alle 5 tuntia lähes 60 %:lla sivutoimiyrittäjistä. Liikevaihdon ollessa yli 10 000 euroa jo yli puolet sivutoimiyrittäjistä käytti aikaa yli 10 tuntia viikossa. Laajemman ja tulovaikutuksiltaan merkittävämmän liiketoiminnan rakentaminen ja ylläpitäminen vaatii enemmän panostuksia.

2.2 Sivutoimiyrittäjien motiivit

Tutkimuksessa kartoitettiin sivutoimiyrittäjien motiiveja 11 väittämällä. Motiiviväittämiä ei tässä tutkimuksessa osoitettu eläkeläisille; vastaajat ovat siis palkkatyön, työttömyyden, opiskelun tai vanhempainvapaan rinnalla sivutoimisia yrittäjiä.

Suuri osa vastaajista (84 %) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä *yrittäjyys on minulle ennen kaikkea keino tehdä itseäni kiinnostavia asioita* (ka 4,3) (Kuvio 7). Lähes yhtä korkean keskiarvon sai väittämä *yrittäjyydessä tärkeintä on mahdollisuus toteuttaa itseäni* (ka 4,1). Eniten eri mieltä oltiin väittämistä *palkkatyön epävarmuus vaikutti haluuni aloittaa sivutoiminen yritystoiminta* (ka 1,9) ja *olen varma, etten koskaan ryhdy päätoimiseksi yrittäjäksi* (ka 2,0).

Sivutoimisen yrittäjän profiili (asteikko 1-5, 1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä)	1	2	3	4	5	Kaikki sivutoimiset (n=146)
	%	%	%	%	%	KA
Yrittäjyys on minulle ennen kaikkea keino tehdä itseäni kiinnostavia asioita	0	3	12	31	53	4,3
Yrittäjyydessä tärkeintä on mahdollisuus toteuttaa itseäni	2	5	15	37	41	4,1
Sivutoiminen yrittäjyys on nykyisessä perhetilanteessani erityisen sopiva ratkaisu	7	9	26	25	33	3,7
Yritystoimintani sai alkunsa harrastuksesta	22	10	12	20	36	3,4
Yritys on minulle ennen kaikkea tapa hankkia lisätuloja	12	20	22	24	21	3,2
Sivutoimisuus on minulle välivaihe matkalla päätoimiyrittäjäksi	17	24	17	23	18	3,0
Yritystoimintani ala ei liity mitenkään muuhun työuraani	37	13	10	12	29	2,8
Sivutoiminen yritys on minulle osittain varasuunnitelma työsuhteen loppumisen varalta	20	26	19	24	12	2,8
Testaan sivutoimiyrittäjänä liikeideaani päätoimiyrittäjyyttä ajatellen	25	18	18	28	10	2,8
Olen varma, etten koskaan ryhdy päätoimiseksi yrittäjäksi	42	29	16	5	6	2,0
Palkkatyön epävarmuus vaikutti haluuni aloittaa sivutoiminen yritystoiminta	59	18	7	8	8	1,9

KUVIO 7. Sivutoimisen yrittäjän motiiviprofiili.

Sivutoimiyrittäjyyden motiivit ovat karkeasti ottaen samankaltaisia koko maassa. Eteläpohjalaisten vastaajien keskiarvot olivat tosin muun Suomen keskiarvoja alhaisemmat useimpien väittämien suhteen, mutta tilastollisesti merkitsevä ero havaitaan vain yhden väittämän kohdalla. Väittämän *yritys on minulle ennen kaikkea tapa hankkia lisätuloja* kanssa oltiin täysin tai jokseenkin samaa mieltä Etelä-Pohjanmaalla useammin kuin muualla Suomessa (ka 3,5 vs. 3,1) ($p < 0,05$). On mahdollista, että koska Etelä-Pohjanmaalla vastaajia tavoiteltiin myös puhelimitse, vastaajien joukkoon osui enemmän sivutoimiyrittäjyyteen välineellisesti suhtautuvia yrittäjiä kuin muualla.

Kaikkien motiiviväittämien keskinäisen korrelaation tarkastelun pohjalta muodostettiin jatkotarkasteluja varten kaksi uutta muuttujaa: *välivaihe päätoimiseksi yrittäjäksi* ($\alpha = 0,739$) ja *itsensä toteuttaminen* ($\alpha = 0,706$) (Liite 2).

Etelä-Pohjamaalta vastanneille näyttäisi sivutoimisuus olevan hieman useammin välivaihe päätoimiyrittäjyyteen (ka 3,1) kuin sivutoimisilla muualla Suomessa (ka 2,8),

mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevää. Toisin sanoen eteläpohjalaiset haaveilevat enemmän päätoimiyrittäjyydestä. Kaikkiaan *välivaihe päätoimiseksi yrittäjäksi* -muuttuja sai keskiarvon 2,9. *Itsensä toteuttamisen* keskiarvo oli 4,2, eikä Etelä-Pohjanmaan vastaajien keskiarvo (4,3) eronnut siitä tilastollisesti merkitsevästi. Taustamuuttujista vain naisten (ka 4,4) ja miesten (ka 4,0) välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero *Itsensä toteuttamisen* suhteen ($p=0,001$).

Välivaihe päätoimiseksi yrittäjäksi -muuttujan keskiarvo oli odotusten mukaisesti selvästi korkeampi vastaajilla, jotka pitävät päätoimista yrittäjyyttä omalla kohdallaan todennäköisenä (ka 3,7) kuin vastaajilla, jotka eivät aio päätoimiseksi yrittäjäksi (2,2) ($p=0,000$). Tämä ilmenee myös välivaihemuuttujan ja päätoimiainkomusmuuttujien melko voimakkaana positiivisena korrelaationa ($r=0,615$, $p=0,000$). Lisäksi sivutoimiyrittäjät, jotka hakivat yritystoimintaan voimakasta kasvua, saivat selvästi korkeamman keskiarvon välivaihemuuttujasta (ka 3,8) kuin mahdollisuuksien mukaan kasvua hakevat (ka 3,1) tai säilyttävät ja lopettajat (ka 2,0) ($p=0,001$). Kasvu- ja päätoimisuus-aikomuksia käsitellään tarkemmin luvussa 2.4.

Yksittäisten motiiviväittämien ja taustamuuttujien välillä todettiin lisäksi joitakin tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä ($p<0,05$). Yli 50-vuotiaat olivat *varmempia siitä, etteivät koskaan ryhdy päätoimiseksi yrittäjäksi* kuin nuoremmat vastaajat (ka 2,7 vs. ka alle 2,0). Tulosta voi pitää toisaalta luonnollisena, mutta siinä mielessä myös yllättävänä, että ikääntyvien työntekijöiden heikomman työmarkkina-aseman voisi ajatella tekevän päätoimisesta yrittäjyydestä varteenotettavan mahdollisuuden juuri yli 50-vuotiaille. Mahdollisesti nuoremmat vastaajat, joilla työelämää on vielä enemmän jäljellä, ovat avoimempia päätoimisen yrittäjyyden suhteen, koska siirtymä päätoimisuuteen voidaan kuvitella kauemmas tulevaisuuteen.

Sivutoimiyrittäjyyden *sopivuus nykyiseen perhetilanteeseen* sai korkeamman keskiarvon (ka 4,1) pienten yritysten (liikevaihto alle 5 000 euroa) sivutoimiyrittäjillä. Perhetilannetta voi siis usein olla syy sivutoimiyrittäjyyden pitämiseen pienimuotoisena.

Kuten aiemmin todettiin, kolmannes vastaajista toimii yrittäjänä kokonaan uudella alalla. Tämä muuttuja korreloi luonnollisesti väittämän *yritystoimintani ala ei liity mitenkään muuhun työuraani kanssa* (ka väittämästä 3,7 vs. muut 2,4). Muilla kuin kokonaan uudella alalla toimiville puolestaan sivutoiminen yritys on enemmän *varasuunnitelma työsuhteen loppumisen varalta* (ka 3,0 vs. ka 2,5). Huomionarvoista on myös, että mitä enemmän *palkkatyön epävarmuus vaikutti haluun aloittaa sivutoimisen yrittämisen*, sitä suurempi keskimäärin oli sivutoimisen yritystoiminnan osuus kokonaistuloista.

2.3 Sivutoimiyrittäjien toimintaympäristö

Tutkimuksessa sivutoimiyrittäjiä pyydettiin arvioimaan yleistä toimintaympäristöään väittämien kautta. Lisäksi tarkasteltiin palkkatyön ja yrittäjyyden yhdistämistä. Yritystoiminnan ja työsuhteen yhdistämistä koskevat kysymykset kohdistettiin vain palkkatyön rinnalla yritystoimintaa harjoittaville.

2.3.1 Sivutoimiyrittäjä ja palkkatyö

Yli puolet (55 %) palkkatyön rinnalla sivutoimisista yrittäjistä työskenteli yksityisellä sektorilla. Julkisen sektorin palveluksessa olevia oli muualla Suomessa suhteessa enemmän kuin Etelä-Pohjanmaalla, jossa vain kolmannes vastaajista työskenteli julkisella sektorilla. Miehet (66 %) työskentelivät naisia (45 %) useammin yksityisellä sektorilla ($p=0,025$). Myös iän suhteen oli selvä ero ($p=0,006$); nuorempien ikäryhmien (alle 40-vuotiaat) työnantajista kaksi kolmannesta toimi yksityisellä sektorilla mutta yli 50-vuotiaiden työnantajista vain 28 %. Kaikkiaan Suomessa noin 28 % työllisistä työskentelee julkisella sektorilla (Suomen virallinen tilasto 2014).

Etelä-Pohjanmaalla työskennellään henkilöstön suuruusluokalla tarkasteltuna muuta maata useammin alle kymmenen hengen työpaikoilla (45,6 % henkilöstöstä vs. 33 % henkilöstöstä) (Varamäki ym. 2010). Tähän suhteutettuna sivutoimiyrittäjiä löytyy Etelä-Pohjanmaalla yllättävän paljon suuremmista organisaatioista (Kuvio 8). Toisaalta ehkä suuremmissa organisaatioissa työskentelevien on helpompi toimia sivutoimiyrittäjänä tai itsensä toteuttamisen tarve on niissä työskentelevillä suurempi. Kaikkiaan sivutoimiyrittäjät toimivat melko tasaisesti erikokoisissa organisaatioissa sekä Etelä-Pohjanmaalla että muualla Suomessa painopisteen ollessa kuitenkin suuremmissa organisaatioissa; erot Etelä-Pohjanmaan ja muun maan välillä eivät ole tilastollisesti merkitseviä. Taustamuuttujatarkastelu osoitti kuitenkin, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden palkkatyön työnantajan henkilöstömäärä oli suurempi kuin muun koulutuksen saaneilla ($p=0,016$). Korkeakoulutustaustaisista sivutoimiyrittäjistä vain 5 % työskenteli alle 10 henkeä työllistävien työnantajien palveluksessa mutta lähes puolet (47 %) työskenteli suurten 500 henkeä tai enemmän työllistävien työnantajien palveluksessa.

Mikä on palkkatyön työnantajan henkilöstömäärä?	Etelä-Pohjanmaa (n=39)	Muu Suomi (n=85)	Kaikki sivutoimiset (n=124)
	%	%	%
Alle 10 henkilöä	21	12	15
10 - 49 henkilöä	23	21	22
50 - 499 henkilöä	21	28	26
500 henkilöä tai enemmän	36	39	38

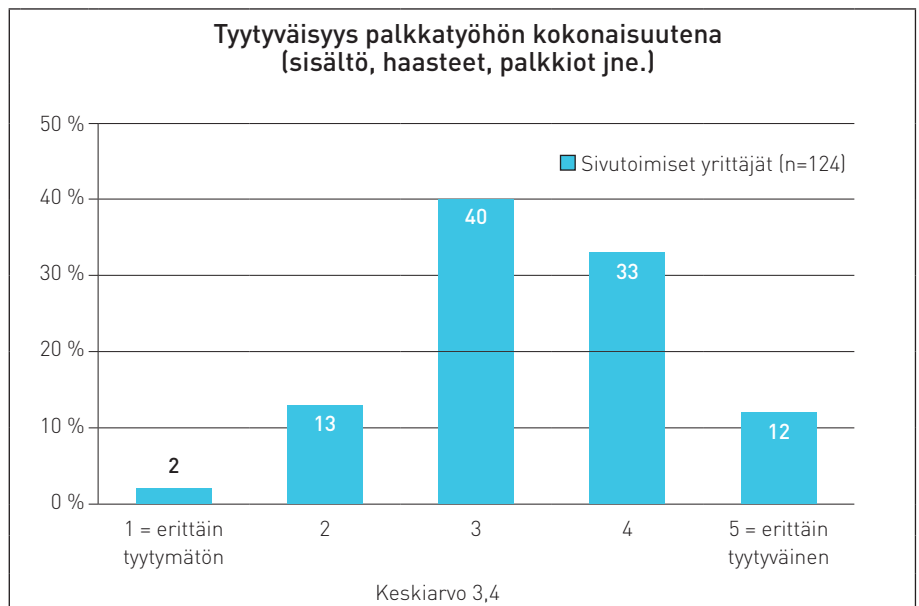
KUVIO 8. Palkkatyön työnantajan henkilöstömäärä.

Palkkatyötä tekevistä sivutoimiyrittäjistä 41 % oli suorittavan tason tehtävissä, 44 % asiantuntijataso tehtävissä, 11 % esimiestehtävissä ja 4 % ylimmän johdon tehtävissä. Palkkatyön pääasialliset tehtävät korreloivat tilastollisesti merkitsevästi useiden taustamuuttujien kanssa (Taulukko 7). Korkeakoulutetut työskentelivät useimmin asiantuntijatehtävissä ja kuten aiemmin todettiin, heidän sivutoimiyrityksensä tarjosi samaten useimmin asiantuntijapalveluja. Merkitsevä ero eri tehtäväluokkien välillä on myös siinä, toimiiko vastaaja sivutoimiyrittäjänä itselleen kokonaan uudella alalla: ylimmän johdon tai esimiestehtävissä työskentelevät ovat suhteessa useammin, ja suorittavan tason tehtävissä suhteessa harvemmin, ryhtyneet sivutoimiseksi yrittäjiksi kokonaan uudella alalla. Lisäksi voidaan todeta, että Etelä-Pohjanmaalla sivutoimiyrittäjät ovat palkkatyössään muuta Suomea useammin suorittavan tason tehtävissä.

TAULUKKO 7. Palkkatyön pääasialliset tehtävät ja niiden yhteydet taustamuuttujiin.

Tilastollisesti merkitsevät yhteydet palkkatyön pääasiallisten tehtävien ja taustamuuttujien välillä		Palkkatyön pääasialliset tehtävät			p
		suorittavan tason tehtävä	asiantuntija-tehtävät	ylimmän johdon tai esimiestehtävät	
		%	%	%	
Vastaajan koulutustausta	korkeakoulutus	20	67	13	0,000
	muu koulutus	62	21	17	
Yrityksen toimiala	asiantuntijapalvelut	15	71	15	0,003
	muut palvelut	52	34	15	
	muut alat	48	33	19	
Ala, jolla toimii sivutoimisena	kokonaan uudella alalla	27	43	30	0,008
	muut	47	44	9	
EP vs. muut	Etelä-Pohjanmaa	56	28	15	0,043
	Muu Suomi	34	51	15	

Palkkatyöhönsä sivutoimiyrittäjät ovat useammin tyytyväisiä kuin tyytymättömiä. Kun vastaajilta kysyttiin, kuinka tyytyväisiä he ovat palkkatyöhönsä kokonaisuutena, 45 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä. Vain 2 % oli erittäin tyytymättömiä ja 13 % tyytymättömiä. Keskiarvoksi asteikolla 1–5 muodostui 3,4 (Kuvio 9). Korkeakoulututkinnon suorittaneiden kokonaistyytyväisyys palkkatyöhönsä (ka 3,5 oli hieman alhaisempi kuin aiemmassa akateemisiin sivutoimiyrittäjiin kohdistuneessa tutkimuksessa (ka 3,6) (Viljamaa & Varamäki 2014b), eikä eronnut tilastollisesti merkitsevästi muiden kuin korkeakoulutettujen tyytyväisyydestä työhönsä (ka 3,4). Selvää on, että sivutoimiyrittäjyyttä ei yleisellä tasolla voida pitää reaktiona epätydyttävään työhön, vaikka tyytymättömyys palkkatyöhön voi osalla sivutoimiyrittäjistä olla vaikuttava tekijä.

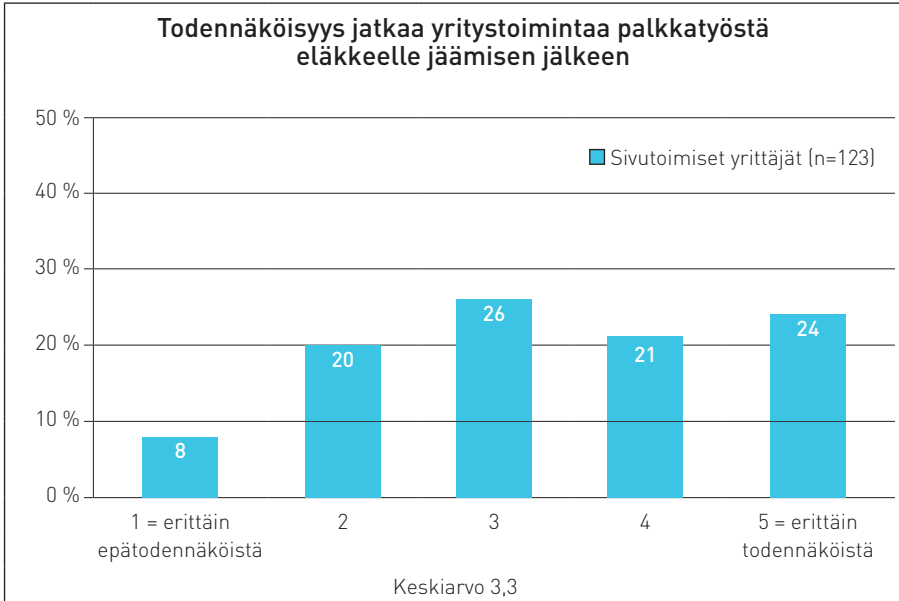

KUVIO 9. Tyytyväisyys palkkatyöhön kokonaisuutena.

Vastaajien todennäköisyys ryhtyä päätoimiseksi yrittäjäksi oli yhteydessä tyytyväisyyteen palkkatyössä. Sivutoimiyrittäjät, jotka eivät aikoneet ryhtyä päätoimiyrittäjäksi lähimmän kolmen vuoden aikana, olivat todennäköisemmin palkkatyöhönsä tyytyväisempiä (ka 3,6) kuin päätoimiyrittäjäksi aikovat (ka 3,1) ($p=0,004$). Lisäksi analyysi osoitti, että palkkatyöhönsä tyytyväisillä sivutoimiyrittäjillä (arvot 4 ja 5) oli parempi pystyvyyssuskomus, ts. käsitys kyvystään onnistua päätoimisina yrittäjinä (ka 3,3) kuin palkkatyöhönsä tyytymättömillä (arvot 1 ja 2, ka 2,9) ($p=0,039$). Aikomusta siirtyä päätoimiyrittäjäksi tarkastellaan lähemmin luvussa 2.4.

Palkkatyössä olevilta sivutoimiyrittäjiltä kysyttiin myös, kuinka todennäköisesti he jatkavat yritystoimintaa jäätyään palkkatyöstä eläkkeelle. Lähes neljännes (24 %)

piti tätä erittäin todennäköisenä ja yli viidennes (21 %) todennäköisenä (Kuvio 10). Sivutoimiyrittäjän ikä vaikutti todennäköisyyteen jatkaa yritystoimintaa eläkkeelle siirtymisen jälkeen. 50 vuotta täyttäneet pitivät jatkamista todennäköisempänä (ka 3,9) kuin nuoremmat ikäryhmät, joilla keskiarvo oli kolmosen paikkeilla ($p=0,019$).

KUVIO 10. Todennäköisyys jatkaa yritystoimintaa eläkkeelle jäämisen jälkeen.

2.3.2 Sivutoimiyrittäjien käsitykset toimintaympäristöstä yleensä

Sivutoimisia yrittäjiä pyydettiin ottamaan kantaa seitsemään toimintaympäristöä koskevaan väittämään. Korkeimmat keskiarvot (3,9) saivat yritysverotukseen, sosiaaliturvajärjestelmän kannustavuuteen sekä yritystukiin liittyvät kielteiset väittämät. Kaksi kolmannelta tuoreista sivutoimiyrittäjistä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että *yritysverotus ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen* ja 63 % siitä, että *sosiaaliturvajärjestelmä ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen*. Vastaajista 59 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että *yritystukien saaminen on sivutoimiyrittäjälle käytännössä mahdotonta*. Hieman yli puolet vastanneista arvioi, että *sivutoimiyrittäjät ovat Suomessa väliinputoajia*.

Huomionarvoista on, että Etelä-Pohjanmaan sivutoimiyrittäjät kokivat harvemmin kuin muun Suomen vastaajat, että yritysverotus ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen tai että sivutoimiyrittäjät ovat Suomessa väliinputoajia (Kuvio 11). Eroa eivät selitä muut taustamuuttujat, joten mahdollisesti positiivisempi näkemys yritysverotuksesta ja sivutoimiyrittäjien asemasta perustuu sosiaaliseen toimintaympäristöön. Etelä-Pohjanmaata

on perinteisesti pidetty yrittäjyysmaakuntana. Mahdollisesti eteläpohjalaiset sivutoimiyrittäjät ovat jo ennen yritystoiminnan aloittamista olleet paremmin tietoisia yritystoiminnan reunaehdoista, jolloin harvempi on kokenut kielteisiä yllätyksiä yrittäjäksi ryhtyessään.

Sivutoimiset kokemukset ja käsitykset sivutoimiyrittäjyyden toimintaympäristöstä			1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
			%	%	%	%	%	
Yritysverotus ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen	EP	**	2	13	31	31	22	3,6
	Muu Suomi		0	11	17	27	46	4,1
Sosiaaliturvajärjestelmä ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen	EP		2	7	33	25	33	3,8
	Muu Suomi		0	8	27	25	40	4,0
Yritystukien saaminen on sivutoimiyrittäjälle käytännössä mahdotonta	EP		2	4	39	20	35	3,8
	Muu Suomi		2	5	32	21	40	3,9
Sivutoimiset yrittäjät huomioidaan viranomaisten tiedotuksessa heikosti (esim. verkkosivut)	EP		0	9	37	35	19	3,6
	Muu Suomi		4	6	33	31	26	3,7
Sivutoimiyrittäjät ovat Suomessa väliin putoajia	EP	*	4	13	43	30	11	3,3
	Muu Suomi		3	8	33	26	30	3,7
Rahoittajat eivät ota sivutoimisia yrittäjiä vakavasti	EP		4	15	57	13	11	3,3
	Muu Suomi		2	17	45	21	16	3,3
Yrittäjäjärjestöt huomioivat sivutoimiyrittäjät hyvin	EP		2	16	56	22	4	3,1
	Muu Suomi		8	21	46	20	6	3,0
Etelä-Pohjanmaa (EP) n≈55 Muu Suomi n≈112			*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05					

KUVIO 11. Etelä-Pohjanmaan ja muun Suomen vastaajien käsitykset toimintaympäristöstä.

Toimintaympäristöön liittyvät vastaukset korreloivat keskenään hyvin viimeistä väittämää lukuun ottamatta. Kysymyksen muista väittämistä muodostettiin keskiarvomuuttuja *toimintaympäristö* ($\alpha = 0,817$), joka sai keskiarvon 3,7. Jatkoanalyysissa viimeinen väittämä tarkasteltiin erikseen. *Toimintaympäristön* suhteen ei havaittu tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä taustamuuttujien kanssa. Sen sijaan *toimintaympäristö* korreloi hyvin lievästi keskiarvomuuttujien *lähiympäristön tuki* ($r=0,261$, $p=0,002$) ja *itsensä toteuttaminen* ($r=0,243$, $p=0,003$) kanssa (ks. Liite 2). Mahdollisesti lähipiirin asenne ja sivutoimiyrittäjyyden motiivi vaikuttavat siihen, miten sivutoimiyrittäjä kokee yleisen toimintaympäristön.

Viimeisestä väittämästä, *yrittäjäjärjestöt huomioivat sivutoimiyrittäjät hyvin*, löytyi yksi tilastollisesti merkitsevä yhteys. Sivutoimisen yritystoiminnan voimakasta kasvua tavoittelevat katsoivat, että yrittäjäjärjestöt huomioivat sivutoimiyrittäjät hyvin useammin (ka 3,6) kuin mahdollisuuksien mukaan kasvua tavoittelevat (ka 3,0) tai yritystoiminnan säilyttävät ja lopettajat (ka 2,7) ($p=0,016$). Tulos voi heijastaa sitä, että voimakasta kasvua tavoittelevat sivutoimiyrittäjät hyödyntävät enemmän yrittäjäjärjestöjen palveluja.

2.3.3. Sivutoimiyrittäjien terveiset päättäjille

Sivutoimiyrittäjiä pyydettiin avoimella kysymyksellä kertomaan terveisensä julkisen sektorin organisaatioille ja lainsäätäjille. Peräti 62 vastaajaa vastasi kysymykseen. Heistä seitsemän ei halunnut lähettää mitään erityistä viestiä päättäjille, mutta 55 kommentoi erilaisia sivutoimiyrittäjyyteen liittyviä teemoja. Eniten kannanottoja (23 kpl) tuli *verotukseen* liittyen. Yhteensä 14 vastaajaa otti esille verotuksen kireyden. Vastauksissa tuotiin esiin esimerkiksi yrityksen verotuksen yleinen kannustavuus sekä sivutoimiyrittäjän sivutuloprosentin vaikutus talouden kokonaisuuteen. Yksi vastaajista totesi, että *"toiminnan aloittaminen tarkoitti perusveroprosenttiin liki 5 prosentin nousua ja ei se oikein yrittäjyyteen kannusta"*. Viisi vastaajaa otti esiin ALV-velvollisuuden alarajan nostamisen tai muun muutoksen ALV-malliin sivutoimiselle yrittäjälle. Neljä vastaajaa kommentoi verotuksen toteutusta; vaikeuksia tuottivat veroilmoitukset ja ennakkoerotuskäytännöt.

Moni vastaaja myös antoi yleisluontoisia *kommentteja yrittäjyyden ja erityisesti sivutoimisen yrittäjyyden merkityksestä ja yrittäjän asemasta* (12 kpl). Kuudessa vastauksessa korostettiin, että sivutoimiset yrittäjät tulisi huomioida ja ottaa vakavasti siinä missä muutkin yrittäjät. Neljässä vastauksessa mainittiin sivutoimiyrittäjyyden erilaiset hyödyt niin yrittäjän kuin yhteiskunnan kannalta: sivutoimisena aloittaminen on turvallista ja sivutoimiyrittäjillä on vahvaa osaamista, ja toisaalta sivutoiminen yritys voi pitää esimerkiksi kuntoutujan kiinni yhteiskunnassa. Kaksi vastaajaa kommentoi ylipäänsä pienyrittäjyyden merkitystä ja huomioimista yhteiskunnassa.

Myös *yritystoiminnan sivukulut ja yritystoimintaan liittyvä byrokratia* tuotiin esille useassa vastauksessa (12 kpl). Erityisesti YEL-maksu ja sen alaraja herättivät ärtymystä (5 vastaajaa), mutta myös yleisempiä huomautuksia maksuista ja työläistä paperitoista esitettiin. Yksi vastaaja arvioi, että *"yritystoiminnan perustaminen Suomessa on helpoa, mutta sitten alkaa kaikenlainen painostus, liikaa on kaikenlaisia maksua ja liikaa byrokratiaa"*. Toisen mukaan *"paperien pyörittämiseen meni enemmän aikaa ja olisi tarvittu enemmänkin kuin itse työn tekemiseen"*.

Erilaisia *sivutoimiyrittäjän kokonaistilanteeseen liittyviä piirteitä ja parannusehdotuksia* otettiin myös esille 11 vastauksessa. Osa vastaajista kommentoi omaa elämän-

---

tilannettaan todeten esimerkiksi ”nyt on aika hoitaa lapsia” tai ”tällä hetkellä ei ole aikaa.” Useissa vastauksissa mainittiin mm. eläkeläisten, opiskelijoiden ja työttömien sivutoimiyrittäjyys. Eläkemaksuja toivottiin poistettavaksi jo eläkkeellä olevilta, tulorajoja opiskelijoilta, ja työttömyysturvaan toivottiin joustoa yrittäjyyden suuntaan: ”tässä taloudellisessa tilanteessa, jos sivutoimista yrittäjyyttä voi tehdä esim. päivärahalla jossain määrin, niin pysyisi yhteiskunnassa luovuus ja valmius kehittää toimivia yritysideoita.” Kaksi vastaajaa kannusti eläkeläisten sivutoimiyrittäjyyden tukemiseen: ”Yritystoiminta saattaa olla merkittävä tekijä eläkeläisen toimintakyvyn ylläpitämisessä ja jopa sairauksien ehkäisyssä.”

Kahdeksassa vastauksessa käsiteltiin yhteiskunnan tukia yrittäjyydelle ja turvaverkkoa. Kolme vastaajaa kommentoi Starttiraha-järjestelmää, joka sulkee sivutoimisena aloittaneet ulos tuen piiristä. Kaksi esitti ehdotuksia aloittavan yrittäjän rahoitusaseman parantamiseen. Kolme vastaajaa kantoi huolta yrittäjän sosiaaliturvasta. Yksi heistä arvioi, että ”itsensä työllistäjä on valitettava väliinputoaja suomalaisessa yhteiskunnassa.”

Lisäksi avoimissa vastauksissa kommentoitiin yrittäjän alaan liittyviä erityisiä piirteitä (esim. verkkokaupan kustannukset, julkisen sektorin hankintakäytännöt) sekä yrittäjän käyttämiä palveluja (esim. Uusyrityskeskus).

2.4 Sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteet

Tässä luvussa tarkastellaan sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteita sekä puhtaasti liiketoiminnan kasvattaminen näkökulmasta että päätoimiseksi yrittäjäksi siirtymisen näkökulmasta. Aihetta koskeviin kysymyksiin ei pyydetty vastauksia eläkkeen rinnalla yrittäjinä toimivilta.

2.4.1 Sivutoimiyrityksen kasvattaminen

Kaksi kolmasosaa (67 %) vastaajista pyrkii kasvattamaan yritystään mahdollisuuksien mukaan (Kuvio 12). Noin viidennes vastaajista (21 %) tavoittelee nykyisen tilanteen säilyttämistä. Lähes joka kymmenes (8 %) hakee yritykselleen voimakasta kasvua ja 3 % on lopettamisaikeissa. Eteläpohjalaisten ja muiden sivutoimiyrittäjien välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa kasvutavoitteissa. Sen sijaan todettiin, että kokonaan uudella alalla toimivista sivutoimiyrittäjistä 87 % hakee kasvua mutta muista vain 70 % ($p=0,025$). Jatkoanalyysseja varten kasvutavoitteet luokiteltiin kolmeen ryhmään (Kuvio 12).

Onko sivutoimisen yritystoiminnan liikevaihdon kasvattaminen tavoitteena?	Etelä-Pohjanmaa (n=47)	Muu Suomi (n=98)	Kaikki sivutoimiset (n=145)
	%	%	%
Haen voimakasta kasvua	6	9	8
Pyrin kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	70	65	67
Pyrin säilyttämään nykyisen tai lopetan	23	26	25

KUVIO 12. Sivutoimiyrittäjän kasvutavoitteet.

Yritystoimintaan voimakasta kasvua hakevat sivutoimiyrittäjät saivat selvästi korkeamman keskiarvon *Välivaihemuuttujasta* (3,8) kuin mahdollisuuksien mukaan kasvua tavoittelevat (ka 3,1) tai säilyttävät ja lopettavat (ka 2,0) ($p=0,001$). Tämä on ymmärrettävää, sillä yritystoiminnan välivaiheeksi päätoimiseen yrittäjyyteen kokevilla on todennäköisesti tarvetta kasvattaa liiketoimintaansa ennen päätoimisuuteen siirtymistä.

2.4.2 Aikomus päätoimisuuteen

Kasvutavoitteiden lisäksi kyselyssä tarkasteltiin erikseen todennäköisyyttä siirtyä päätoimiseksi yrittäjäksi. Vain harva vastaaja arvioi siirtyvänsä todennäköisesti päätoimiseksi yrittäjäksi lähimmän vuoden aikana (Kuvio 13). Lähimmän kolmen vuoden aikana päätoimiseksi yrittäjäksi arvioi siirtyvänsä 29 % vastaajista. Päätoimisuus jossain vaiheessa uraa oli todennäköistä tai erittäin todennäköistä hieman yli puolelle vastaajista (52 %).

Kuinka todennäköistä on, että siirrytte päätoimiseksi yrittäjäksi	1	2	3	4	5	Kaikki sivutoimiset (asteikko 1-5, 1=erittäin epätodennäköistä, 5=erittäin todennäköistä) (n=135)
	%	%	%	%	%	KA
...lähimmän vuoden aikana (1 - 12 kk)	66	17	8	4	4	1,6
...lähimmän kolmen vuoden aikana (1 - 36 kk)	29	20	22	17	12	2,6
...jossain vaiheessa uraanne	16	10	12	16	36	3,6

KUVIO 13. Todennäköisyys siirtyä päätoimiseksi yrittäjäksi.

Taustamuuttujatarkasteluja varten muodostettiin uusi luokittelu. Vastaajat, jotka pitivät päätoimiseksi yrittäjäksi siirtymistä lähimmän kolmen vuoden aikana todennäköisenä

tai erittäin todennäköisenä (4 ja 5), luokiteltiin ryhmään *aikomus päätoimiyrittäjäksi*. Vastaajat, jotka pitivät päätoimisuutta epätodennäköisenä (2) tai erittäin epätodennäköisenä (1), luokiteltiin puolestaan ryhmään *ei aikomusta päätoimiyrittäjäksi*.

Ryhmiä analyysi osoitti, että sivutoimiyrittäjyyden prosenttiosuus kokonaistuloista, yritystoimintaan viikossa käytetty aika ja yritystoiminnan kasvutavoite korreloivat merkittävästi aikomukseen siirtyä päätoimiyrittäjäksi (Taulukko 8). Päätoimisuutta todennäköisenä pitävät ovat kasvuhakuisempia, käyttävät enemmän aikaa yritystoimintaansa ja saavat myös suuremman osan tuloistaan yritystoiminnastaan. Sukupuoli ei tässä aineistossa korreloinut päätoimisuusaikomusten kanssa, vaikka esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön tietojen perusteella päätoiminen yrittäjyys on naisilla harvinaisempaa kuin sivutoiminen yrittäjyys: noin kolmannes päätoimisista ja kaksi viidesosaa sivutoimisista yrittäjistä on naisia (Yrittäjyyskatsaus 2011).

TAULUKKO 8. Aikomus päätoimiyrittäjäksi ja sen korrelaatiot.

	Lähimmän kolmen vuoden aikana		p
	ei aikomusta päätoimiyrittäjyyteen	aikomus päätoimiyrittäjäksi	
	%	%	
Sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista			
alle 5 %	31	19	0,005
5 - 10 %	46	24	
yli 10 %	24	57	
Yritystoimintaan käytetty aika viikossa			
alle 5 tuntia	46	28	0,014
5 - 10 tuntia	38	33	
yli 10 tuntia	15	40	
Tavoitteena sivutoimisen yritystoiminnan kasvattaminen			
Haen voimakasta kasvu	1	25	0,000
Pyrin kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	63	65	
Pyrin säilyttämään nykyisen tai lopetan	35	10	

Kaikista kolmesta päätoimisuutta koskevasta väittämästä (lähimmän vuoden aikana, lähimmän kolmen vuoden aikana, jossain vaiheessa uraa) voitiin myös muodostaa uusi keskiarvomuuttuja *päätoimiaikomukset*, jolla oli hyvä reliabiliteettikerroin ($\alpha=0,812$) (Liite 2). Jatkoanalyysi osoitti, että eteläpohjalaisten sivutoimiyrittäjien päätoimiaiko-

mukset (ka 2,5) olivat hieman heikommat kuin muun Suomen sivutoimiyrittäjien (ka 2,7). Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevää.

Päätoimiyrittäjyysaikomuksia tarkasteltiin myös hyödyntäen Ajzenin (1991) suunnitellun käyttäytymisen teoriaa, jonka perusteella aikomuksia tiettyyn toimintaan selittävät lähipiirin tuki aikomukselle, henkilön oma käsitys mahdollisuuksistaan onnistua toiminnassa sekä asenne toimintaa kohtaan. Suunnitellun käyttäytymisen teorian pohjalta tutkimuksessa mitattiin sivutoimiyrittäjien 1) näkemystä lähiympäristön tuesta päätoimiselle yrittäjyydelle, 2) näkemystä omasta pystyvyydestään päätoimiseen yrittäjyyteen sekä 3) asennetta päätoimiseen yrittäjyyteen. Suunnitellun käyttäytymisen teorian elementtejä käsiteltiin muodostettuina keskiarvomuuttujina (ks. Liite 2).

Muuttuja *lähiympäristön tuki* sisältää kaksi väittämää, joissa vastaaja arvioi oman uskomuksensa mukaan hänelle läheisten (esim. avio-/avopuoliso, lapset) ja tärkeiden (esim. vanhemmat, ystävät) ihmisten suhtautumista siihen, pitäisikö hänen ryhtyä päätoimiseksi yrittäjäksi vai ei (Taulukko 9). Väittämät korreloivat hyvin keskenään ($r=0,814$). Vastaajien näkemys lähiympäristön tuesta sai kaikkiaan keskiarvon 3,0 asteikolla 1–5. Etelä-Pohjanmaalta vastanneet antoivat lähiympäristön tuelle päätoimiyrittäjyydessä hieman alhaisempia arvioita kuin muualta Suomesta vastanneet (ka 2,8 vs. 3,0), mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevää.

Sen sijaan lähiympäristön tuki vaihteli tilastollisesti merkitsevästi sukupuolen (nainen), kokonaistuloista lasketun prosenttiosuuden, yritystoimintaan viikossa käytetyn ajan, yritystoiminnan kasvutavoitteiden sekä päätoimiyrittäjyysaikomusten mukaan (Taulukko 8). Naiset pitivät lähiympäristön tukea vahvempana, samoin kuin sivutoimiyrittäjät, joilla sivutoimiyrittäjyyden osuus kokonaistuloista oli suurin, jotka käyttivät eniten aikaa sivutoimiyrittäjyyteen ja joilla oli korkeammat kasvutavoitteet sekä aikomukset päätoimiyrittäjäksi. Tulos on täysin ymmärrettävä ja osoittaa, että henkilöt, joiden sivutoimiyrittäjyys on vakavampaa, ovat kokeneet, että lähipiiri on antanut tuen kohti mahdollista päätoimiyrittäjyyttä. Päätoimiyrittäjyysaikomusten ja lähiympäristön tuen välillä oli myös melko voimakas positiivinen korrelaatio ($r=0,648$, $p=0,000$).

TAULUKKO 9. Lähiympäristön tuki ja sen korrelaatiot.

	Lähiympäristön tuen keskiarvo asteikolla 1 - 5	p
Sukupuoli		
nainen	3,1	0,029
mies	2,7	
Sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista		
alle 5 %	2,9	0,010
5 - 10 %	2,6	
yli 10 %	3,3	
Yritystoimintaan käytetty aika viikossa		
alle 5 tuntia	2,8	0,017
5 - 10 tuntia	2,8	
yli 10 tuntia	3,4	
Tavoitteena sivutoimisen yritystoiminnan kasvattaminen		
Haen voimakasta kasvua	4,2	0,000
Pyrin kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	2,9	
Pyrin säilyttämään nykyisen tai lopetan	2,6	
Lähimmän kolmen vuoden aikana		
ei aikomusta päätoimiyrittäjyyteen	2,3	0,000
aikomus päätoimiyrittäjäksi	3,7	

Myös päätoimisena yrittäjänä onnistumisen mahdollisuutta ja päätoimisena yrittäjänä toimimisen vaikeutta tai helppoutta mittaavat kaksi väittämää korreloivat tyydyttävästi keskenään. Väittämistä muodostettiin keskiarvomuuttuja *Pystyvyyssuskomus* ($\alpha=0,652$; ks. Liite 2). Keskimäärin pystyvyyssuskomus sai vastaajilta arvion 3,2 asteikolla 1–5. Etelä-Pohjanmaan ja muun Suomen vastanneiden keskiarvoissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa (EP ka 3,3 vs. muu Suomi 3,2).

Pystyvyyssuskomukseen vaikuttivat tilastollisesti merkitsevästi yritystoimintaan viikossa käytetty aika, yritystoiminnan kasvutavoitteet, päätoimiyrittäjäksi siirtymisen todennäköisyys sekä palkkatyön pääasialliset tehtävät (Taulukko 10). Yli 10 tuntia viikossa yritystoimintaan käyttävät arvioivat oman pystyvyytensä paremmaksi (ka 3,5) kuin vähemmän aikaa käyttävät (ka 3,1). Voimakasta kasvua tavoittelevat sivutoimiyrittäjät pitivät samaten omaa pystyvyyttään selvästi parempana (ka 4,1) kuin kasvua mahdollisuuksien mukaan tavoittelevat (ka 3,2) ja yritystoimintaa säilyttävät tai lopettavat (ka 2,9) sivutoimiyrittäjät. Kuten odottaa saattaa, myös päätoimiyrittäjäksi aikovilla

pystyvyysuskomus oli vahvempi (ka 3,7) kuin sellaisilla sivutoimiyrittäjillä, joilla ei ollut aikomusta päätoimiyrittäjyyteen (ka 2,9). Myös johto- ja esimiestehtävät palkkatyössä vaikuttivat myönteisesti pystyvyysuskomukseen. Pystyvyysuskomus korreloi lisäksi melko voimakkaasti lähiympäristön tuen kanssa ($r=0,571$, $p=0,000$) sekä myös päätösmiaikomusmuuttujan kanssa ($r=0,496$, $p=0,000$).

TAULUKKO 10. Pystyvyysuskomus ja sen korrelaatiot.

	Pystyvyysuskomuksen keskiarvo asteikolla 1 - 5	p
Yritystoimintaan käytetty aika viikossa		
alle 5 tuntia	3,1	0,017
5 - 10 tuntia	3,1	
yli 10 tuntia	3,5	
Tavoitteena sivutoimisen yritystoiminnan kasvattaminen		
Haen voimakasta kasvua	4,1	0,000
Pyrin kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	3,2	
Pyrin säilyttämään nykyisen tai lopetan	2,9	
Lähimmän kolmen vuoden aikana		
ei aikomusta päätoimiyrittäjyyteen	2,9	0,000
aikomus päätoimiyrittäjäksi	3,7	
Palkkatyön pääasialliset työtehtävät		
suorittavan tason tehtävät	3,2	0,031
asiantuntijatehtävät	3,1	
ylimmän johdon tai esimiestehtävät	3,7	

Ajzenin (1991) suunnitellun käyttäytymisen teorian pohjalta tarkasteltiin lisäksi sivutoimiyrittäjien asennetta päätoimiyrittäjyyteen. Vastaajille esitettiin neljä määrettä (kiehtovaa, arvostettua, tavoiteltavaa, ahdistavaa) ja heitä pyydettiin arvioimaan, miten hyvin sanat vastaavat heidän mielikuviaan päätoimisesta yrittäjyydestä asteikolla 1–5 (1=ei lainkaan, 5=täysin). Kielteisen adjektiivin (ahdistavaa) kohdalla asteikko käännettiin päivänvastaiseksi. Käännetyllä asteikolla olevat muuttujat korreloivat usein heikosti ryhmän muiden muuttujien kanssa, kuten myös tässä tapauksessa. Viimeinen määre jätettiin pois muodostettavasta keskiarvomuuttujasta Asenne, jolle saatiin näin hyvä reliabiliteetti ($\alpha=0,749$) (Liite 2).

Kaikkiaan vastaajien asenne päätoimiseen yrittäjyyteen on selkeästi positiivinen (ka 3,6). Eteläpohjalaiset vastaajat suhtautuvat päätoimiseen yrittäjyyteen hieman positiivisemmin kuin muualta Suomesta tulevat (ka 3,8 vs. ka 3,5) mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Asenne päätoimista yrittäjyyttä kohtaan oli odotetusti positiivisempi päätoimiyrittäjäksi todennäköisesti aikovilla (ka 4,0) kuin vastaajilla, jotka eivät aio päätoimiseksi yrittäjäksi (3,4, $p=0,000$, Taulukko 11). Tämä ilmenee myös asenne- ja päätoimiaikomuusmuuttujien positiivisena korrelaationa ($r=0,386$, $p=0,000$). Itsensä toteuttaminen sivutoimiyrittäjyyden motiivina korreloi myös positiivisesti, joskin lievästi, asenteen kanssa ($r=0,285$, $p=0,000$). Sivutoimiyrittäjät, jotka hakivat yritystoimintaan voimakasta kasvua, saivat selvästi korkeamman asennemuuttujan keskiarvon (4,3) kuin muunlaisen tavoitteen yritystoiminnan kasvuun asettaneet ($p=0,001$). Asennemuuttuja korreloi positiivisesti, tosin melko lievästi, myös lähiympäristön tuen ($r=0,260$, $p=0,001$) ja pystyvyysuskomuksen kanssa ($r=0,313$, $p=0,000$).

TAULUKKO 11. Asenne päätoimiyrittäjyyteen ja sen korrelaatiot.

	Astenteet keskiarvo asteikolla 1 - 5	p
Tavoitteena sivutoimisen yritystoiminnan kasvattaminen		
Haen voimakasta kasvua	4,3	0,001
Pyrin kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	3,6	
Pyrin säilyttämään nykyisen tai lopetan	3,3	
Lähimmän kolmen vuoden aikana		
ei aikomusta päätoimiyrittäjyyteen	3,4	0,000
aikomus päätoimiyrittäjäksi	4,0	

Kaikki Ajzenin (1991) suunnitellun käyttäytymisen teorian pohjalta muodostetut keskiarvomuuttujat korreloivat selvästi ja positiivisesti sivutoimiyrittäjyyden motiiveista muodostetun välivaihemuuttujan kanssa: lähiympäristön tuki ($r=0,476$, $p=0,001$), pystyvyysuskomus ($r=0,348$, $p=0,000$) ja asenne ($r=0,449$, $p=0,000$).

Lopuksi Ajzenin (1991) teorian toimivuutta sivutoimiyrittäjien päätoimiaikomusten selittäjänä testattiin lineaarisen regressioanalyysin avulla. Taulukossa 12 on esitetty regressioanalyysin tulos. Ensimmäiseen malliin otettiin selittäviksi muuttujiksi taustamuuttujia korrelaatioanalyysin perusteella. Taustamuuttujista muodostettiin dummymuuttujat regressioanalyysia varten. Koulutustausta koodattiin 1=korkeakoulutus ja 0=jokin muu, käytetty aika viikossa koodattiin 1=yli 10 h ja 0=10 h tai alle, sivutoimiyrittäjyksen osuus kokonaistuloista koodattiin 1=yli 10 % ja 0=10 % tai alle sekä tavoitteena sivutoimisen yritystoiminnan kasvattaminen koodattiin 1=kasvuhaluiset ja 0=säilyttäjät ja lopettajat.

Malli a selittää päätoimiaikomusten vaihtelusta 21 % ja malli on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Päätoimisuusaikomuksia selittävät koulutustausta tilastollisesti melkein merkitsevästi (0,21*), sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista tilastollisesti erittäin merkitsevästi (0,30***) ja kasvutavoite tilastollisesti erittäin merkitsevästi (0,27***). Käytetty aika viikossa ei kuitenkaan selitä päätoimiaikomusta kun se otetaan mukaan regressioanalyysiin muiden muuttujien kanssa.

Malliin b on lisätty Ajzenin teorian muuttujat (lähiympäristön tuki, pystyvyysuskomus ja asenne). Malli selittää päätoimiaikomusten vaihtelusta 55 %, mikä on jo hyvä selitysaste. Selitysasteen muutos malliin a (F change) on myös tilastollisesti erittäin merkitsevä eli Ajzenin teorian muuttujien lisääminen malliin parantaa mallin selitysasetta merkitsevästi. Mallissa b eniten ja tilastollisesti erittäin merkitsevästi aikomusten vaihtelua selittää lähiympäristön tuki (0,51***) ja toiseksi eniten ja tilastollisesti merkitsevästi asenne (0,22**). Pystyvyysuskomus ei kuitenkaan selitä päätoimiaikomuksia. Taustamuuttujista edelleen päätoimiaikomuksia selittävät tilastollisesti merkitsevästi sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista (0,21**) ja tilastollisesti melkein merkitsevästi koulutustausta (0,15*) sekä kasvutavoite (0,13*).

TAULUKKO 12. Lineaarinen regressioanalyysi päätoimiaikomuksesta.

LINEAARINEN REGRESSIO		
Selitettävänä muuttujana PÄÄTOIMIAIKOMUS		
	Malli a	Malli b
Kontrollimuuttujat		
Koulutustausta	0,21*	0,15*
Käytetty aika viikossa (yli 10h)	0,14	0,03
Sivutoimiyrityksen osuus kokonaistuloista (yli 10 %)	0,30***	0,21**
Tavoitteena sivutoimisen yritystoiminnan kasvattaminen	0,27***	0,13*
Jatkuvat selitettävät muuttujat		
Lähiympäristön tuki		0,51***
Pystyvyysuskomus		0,04
Asenne		0,22**
Model fit statistics		
Adjusted R2	0,21	0,550
F-statistics	8,819***	22,758***
F change		32,058***
* p<0,05 ** p<0,01 *** p<0,001		
käytetty standardoituja kertoimia		

2.5 Palvelujen käyttö ja hyödyt

Kaikilta sivutoimiyrittäjiltä kysyttiin joukko palvelujen hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä. Vastaaaja pyydettiin kertomaan, missä määrin he ovat hyödyntäneet (1=en lainkaan, 5=merkittävässä määrin) erilaisia julkisia (uusyrityskeskus, elinkeinotoimi/kehittämisyhtiö, yrittäjäjärjestöt, korkeakoulut ja oppilaitokset, muut julkisen sektorin asiantuntijat) tai yksityisiä (tilitoimisto, muut yksityisen sektorin asiantuntijat) asiantuntijapalveluja yritystoimintaansa liittyen. Julkisia palveluja käyttäneitä vastaaaja pyydettiin lisäksi arvioimaan, mikä oli ollut kyseisen palvelun merkitys yritystoiminnan tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tilitoimistopalveluja hyödyntäneiltä kysyttiin tarkemmin palvelujen luonteesta.

Eniten vastaajat olivat käyttäneet, kuten kyselyn kohderyhmän perusteella voi odottaa, Uusyrityskeskuksen palveluja. Uusyrityskeskuksen palvelut saivat asteikolla 1–5 keskiarvon 3,1. Toiseksi eniten (ka 2,5) oli käytetty ryhmää muut julkisen sektorin asiantuntijat (esim. ELY-keskus, verottaja). Selvästi harvempi oli käyttänyt merkittävässä määrin muita ehdotettuja vaihtoehtoja. Eteläpohjalaiset vastaajat olivat käyttäneet yrittäjäjärjestön palveluita hieman vähemmän kuin muut sivutoimiyrittäjät (Kuvio 14). Ero saattaa selittyä sillä, että Etelä-Pohjanmaalla tavoitettiin laajempi kirjo sivutoimiyrittäjiä kuin muualla Suomessa. Muita tilastollisesti merkitseviä eroja eteläpohjalaisen ja muiden sivutoimiyrittäjien välillä ei ollut.

Sivutoimiseen yritystoimintaan liittyen erilaisten palvelujen hyödyntäminen			1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=en ole hyödyntänyt lainkaan 5=merkittävässä määrin
			%	%	%	%	%	
Uusyrityskeskus	EP		5	23	14	43	14	3,4
	Muu Suomi		24	15	22	22	18	2,9
Elinkeinotoimi / kehittämissyhtiö (esim. SEEK, Fasadi, SEK, JPYP jne.)	EP		80	11	4	4	2	1,4
	Muu Suomi		89	4	5	1	1	1,2
Yrittäjäjärjestöt	EP	*	70	21	5	2	2	1,4
	Muu Suomi		58	18	12	10	3	1,8
Korkeakoulut ja oppilaitokset	EP		66	16	5	9	4	1,7
	Muu Suomi		75	7	6	7	4	1,6
Muut julkisen sektorin asiantuntijat (esim. ELY-keskus, verottaja)	EP		36	20	20	23	2	2,4
	Muu Suomi		28	22	25	22	3	2,5
Etelä-Pohjanmaa (EP) n≈56 Muu Suomi n≈114			*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05					

KUVIO 14. Julkisten palvelujen hyödyntäminen.

Kysymyksen väittämistä voitiin muodostaa keskiarvomuuttuja *Julkiset palvelut* ($\alpha=0,643$). Taustamuuttujien tarkastelussa löytyi tilastollisesti merkitsevä ero ainoastaan toimialan suhteen. Asiantuntijapalveluissa toimivat sivutoimiyrietykset hyödynsivät julkisia palveluja hieman enemmän kuin muut (ka 2,3 vs. muut 1,9) ($p=0,026$). Ero saattaa selittyä sillä, että asiantuntijapalveluita tuottavat yrittäjät ovat paremmin tietoisia tarjolla olevista palveluista.

Julkisia palveluja hyödyntäneille esitettiin jatkokysymys, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan palvelun merkitystä yritystoiminnan tavoitteiden saavuttamiselle asteikolla 1–5 (1=ei juuri merkitystä, 5=erittäin suuri merkitys). Tulosten perusteella palveluja käyttäneet ovat kokeneet etenkin Uusyrityskeskuksen palvelut hyödyllisiksi (ka 3,6) (Kuvio 15). Vaikka tulokseen voi vaikuttaa myös vastaajajoukko, on merkille pantavaa, että vastaajista yli 60 % arvioi Uusyrityskeskuksen palveluilla olleen suuri tai erittäin suuri merkitys. Korkeakoulujen ja oppilaitosten palvelujen (ka 2,9) sekä muiden julkisen sektorin asiantuntijoiden (ka 2,8) merkitys arvioitiin myös varsin suureksi. Huomionarvoista on, että yrittäjäjärjestöjen palveluja hyödyntäneistä lähes kolmasosa (31 %) katsoi, ettei niillä ollut juuri merkitystä. Tämä kertonee palvelujen suuntaamisesta päätoimisille yrittäjille. Tuloksia arvioitaessa on kuitenkin syytä huomata, että eri palvelujen kohdalla vastaajien määrä on ollut varsin erilainen, koska kunkin palvelun osalta arviota merkityksestä pyydettiin vain kyseistä palvelua käyttäneiltä.

Sivutoimiseen yritystoimintaan liittyvien erilaisten palvelujen merkitys yritystoiminnan tavoitteiden saavuttamiselle, mikäli palveluja hyödynnetty (asteikolla 1-5, 1=ei juuri merkitystä, 5=erittäin suuri merkitys)	1	2	3	4	5	Kaikki sivutoimiset	
	%	%	%	%	%	KA	N
Uusyrityskeskus	7	12	19	36	25	3,6	138
Korkeakoulut ja oppilaitokset	15	22	24	33	7	2,9	46
Yrittäjäjärjestöt	31	22	22	17	8	2,5	64
Elinkeinotoimi / kehittämissyhtiö (esim. SEEK, Fasadi, SEK, JPYP jne.)	27	27	36	9	0	2,3	22
Muut julkisen sektorin asiantuntijat (esim. ELY-keskus, verottaja)	15	25	27	25	8	2,8	117

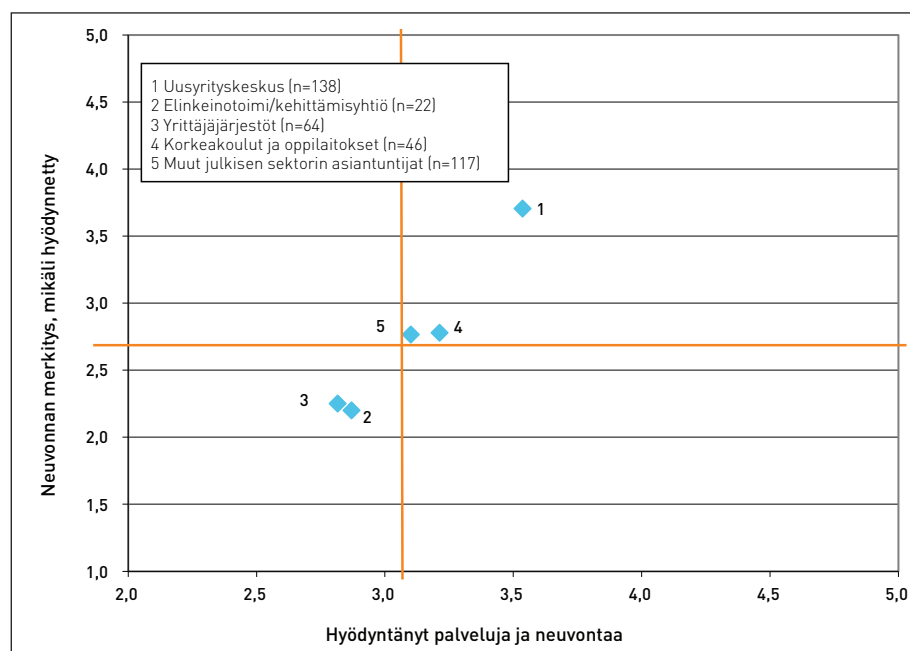
KUVIO 15. Julkisten palvelujen merkitys niitä hyödyntäneille.

Vastaajien näkemykset eri tahojen palveluiden merkityksestä korreloivat positiivisesti keskenään. Yrittäjäjärjestöjen ja elinkeinotoimen/kehittämissyhtiön merkityksen välillä oli selvä positiivinen korrelaatio ($r=0,687$, $p=0,003$). Sivutoimiyrittäjät, jotka pitivät yhden merkitystä suurena, pitivät toisenkin merkitystä yleensä keskimääräistä suu-

rempana. Selvä korrelaatio oli myös korkeakoulujen ja oppilaitosten merkityksen ja muiden julkisten sektorin asiantuntijoiden merkityksen ($r=0,565$, $p=0,000$) ja yrittäjäjärjestöjen merkityksen ($r=0,438$, $p=0,022$) välillä. Lisäksi yrittäjäjärjestöjen ja muiden julkisten sektorien asiantuntijoiden merkityksellä oli selvä yhteys ($r=0,424$, $p=0,002$).

Yhteydet todennäköisesti kertovat siitä, että eri tahot ohjaavat sivutoimiyrittäjiä eteenpäin verkostoissa ja toistensa palvelujen käyttöön, mutta myös siitä, että osa sivutoimiyrittäjistä pystyy muista paremmin hyödyntämään julkisen sektorin palveluja esimerkiksi oman osaamisensa pohjalta. Taustamuuttaja-analyysin perusteella asiantuntijapalvelujen alalla toimivat sivutoimiyrittäjät kokivat julkisten sektorin asiantuntijoiden palveluita merkittävämmiksi (ka 3,2) kuin muiden palvelujen alalla toimivat (ka 2,8) tai muilla aloilla toimivat (ka 2,4). Uusyrityskeskuksen merkitys oli suurempi yli 50-vuotiaille (ka 4,1) kuin nuoremmille (ka 3,5 tai alle).

Erialaisten palvelujen hyödyntämisestä ja merkityksestä muodostettiin nelikenttä (Kuvio 16), joka havainnollistaa palvelujen käyttöä ja merkitystä. Neuvonnan hyödyntäminen esitetään vaak-akselilla asteikolla 2–5 (vaihtoehdon 1=en ole hyödyntänyt lainkaan valinneet on jätetty pois) ja pystyakselilla asteikolla 1–5. Kuvio on jaettu neljään kenttään vastausten keskiarvojen kohdalta. Oikeaan ylälohkoon sijoittuvia palveluja on siten hyödynnetty keskimääräistä enemmän ja niillä on ollut keskimääräistä suurempi merkitys.

KUVIO 16. Palvelujen hyödyntäminen ja merkitys.

Tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta myös yksityisten asiantuntijapalveluiden käytöstä. Aiemmassa tutkimuksessa (Viljamaa ym. 2014) tyypillinen sivutoimiyrittäjien käyttämä asiantuntijataho on ollut tilioimisto. Vastaajia pyydettiin kuvaamaan tilioimiston ja muiden yksityisen sektorin asiantuntijoiden hyödyntämistä asteikolla 1–5 (Kuvio 17). Tilioimiston palveluja oli vastaajista hyödyntänyt merkittävässä tai jokseenkin merkittävässä määrin yli puolet kaikista vastaajista (ka 3,1) ja eteläpohjalaisista vastaajista yli 60 %. Ero Etelä-Pohjanmaan ja muun Suomen vastausten välillä ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

Yli kolmannes vastaajista ei ollut käyttänyt tilioimiston palveluja lainkaan. Muita yksityisen sektorin palveluja oli hyödynnetty vielä selkeästi vähemmän (ka 1,7); vain hie-man yli 10 % vastaajista oli käyttänyt niitä merkittävässä tai jokseenkin merkittävässä määrin.

Sivutoimiseen yritystoimintaan liittyen erilaisten palvelujen hyödyntäminen		1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=en ole hyödyntänyt lainkaan 5=olen hyödyntänyt merkittävässä määrin
		%	%	%	%	%	
Tiltoimisto	EP	29	4	6	31	31	3,3
	Muu Suomi	37	8	7	14	34	3,0
Muut yksityisen sektorin asiantuntijat (esim. juristi, konsultti, mainostoimisto)	EP	61	15	11	11	2	1,8
	Muu Suomi	62	18	10	6	4	1,7

KUVIO 17. Yksityisen sektorin asiantuntijapalvelujen käyttö.

Taustamuuttujien tarkastelu osoitti, että sivutoimiyrityksen koko vaikutti tilioimiston palveluiden hyödyntämiseen ($p=0,002$) merkitsevästi. Yli 10 000 euron liikevaihtoon yltävät sivutoimiyritykset hyödynsivät tilioimistopalveluja selvästi enemmän (ka 3,8) kuin pienemmät (liikevaihto 5 000–10 000 €, ka 3,4 ja liikevaihto alle 5 000 €, ka 2,6).

Vastaajilta, jotka eivät olleet käyttäneet tilioimistopalveluja (34 %), kysyttiin lisäksi, missä määrin eri tekijät olivat vaikuttaneet heidän halukkuuteensa käyttää tilioimistopalveluja (Taulukko 13). Tilioimistopalvelujen hinnat (ka 2,9) ja sivutoimiyrittäjien oma taloushallinnon osaaminen (ka 2,8) nousivat tärkeämmiksi syiksi kuin sopivan tilioimiston löytäminen tai tilioimiston palvelujen vaikeaselkoisuus. Huomionarvoista kuitenkin on, että kaikissa neljässä vaihtoehdossa suosituin vastausvaihtoehto asteikolla 1–5 oli 1, ts. kyseinen tekijä ei ollut vaikuttanut lainkaan. On siis todennäköistä, että vastausvaihtoehdot eivät riittävässä määrin kuvastaneet sivutoimiyrittäjien syitä selviytyä ilman tilioimistopalveluja.

TAULUKKO 13. Eri tekijöiden vaikutus haluun käyttää tilitoimiston palveluja.

Ei käyttänyt lainkaan tilitoimiston palveluja: Eri tekijöiden vaikutus haluun tai tarpeeseen käyttää tilitoimiston palveluja (asteikko 1-5, 1=ei ole vaikuttanut lainkaan, 5=on vaikuttanut merkittävässä määrin)	1	2	3	4	5	KA	N
	%	%	%	%	%		
Tilitoimistopalvelujen hinnat	35	6	20	10	29	2,9	51
Oma taloushallinnon osaamiseni	35	18	10	10	27	2,8	51
Vaikeus löytää luotettavaa / osaavaa tilitoimistoa	55	12	16	2	16	2,1	51
Tilitoimistojen palvelujen vaikeaselkoisuus	56	8	18	6	12	2,1	50

Vastaajia, jotka olivat hyödyntäneet tilitoimistopalveluja ainakin jossain määrin (66 %), pyydettiin täsmentämään, minkälaista palvelua / neuvontaa he olivat saaneet (Kuvio 18). Vastaajilla oli mahdollisuus valita halutessaan useampia vaihtoehtoja tai kirjoittaa vastauksensa omin sanoin. Lähes kaikki vastaajat (94 %) olivat käyttäneet kirjanpito-palveluja ja suurin osa (82 %) oli myös saanut verotuskysymyksiin liittyvää neuvontaa.

Hyödyntänyt tilitoimiston palveluja: Tilitoimistolta saatu palvelu ja neuvonta	Etelä-Pohjanmaa (n=36)	Muu Suomi (n=62)	Kaikki sivutoimiset (n=98)
	%	%	%
Kirjanpito-palveluita	97	92	94
Verotuskysymyksiin liittyvää neuvontaa	75	85	82
Liiketoiminnan kehittämiseen liittyvää neuvontaa	28	21	23
Apua kassavirtalaskelmissa	36	15	22
Muuta	3	10	7

KUVIO 18. Tilitoimistolta saatu palvelu.

Huomattavasti harvempi oli saanut tilitoimistoltaan liiketoiminnan kehittämiseen liittyvää neuvontaa tai apua kassavirtalaskelmissa. Muita vastaajien esiintuomia palveluja olivat lähinnä yrityksen perustamiseen liittyvä neuvonta ja apu kirjanpidollisissa kysymyksissä.

2.6 Sivutoimisina aloittaneet päätoimiset yrittäjät

Kyselyyn vastasi myös 115 päätoimista yrittäjää, joista 29 % (n=33) oli aloittanut yritystoiminnan sivutoimisena. Seuraavassa kuvataan tätä ryhmää.

Sivutoimisina aloittaneista päätoimisista yrittäjistä hieman yli puolet (18) oli miehiä. Korkeakoulutettuja heistä oli vain noin 30 %, joten koulutusaste oli hieman alhaisempi kuin vastanneiden sivutoimiyrittäjien (49 %). Toimialajakauma oli samantapainen kuin sivutoimiyrittäjillä yleensä: valtaosa toimi palvelujen ja kaupan alalla. Vain viiden yrittäjän toimiala oli valmistus tai rakentaminen.

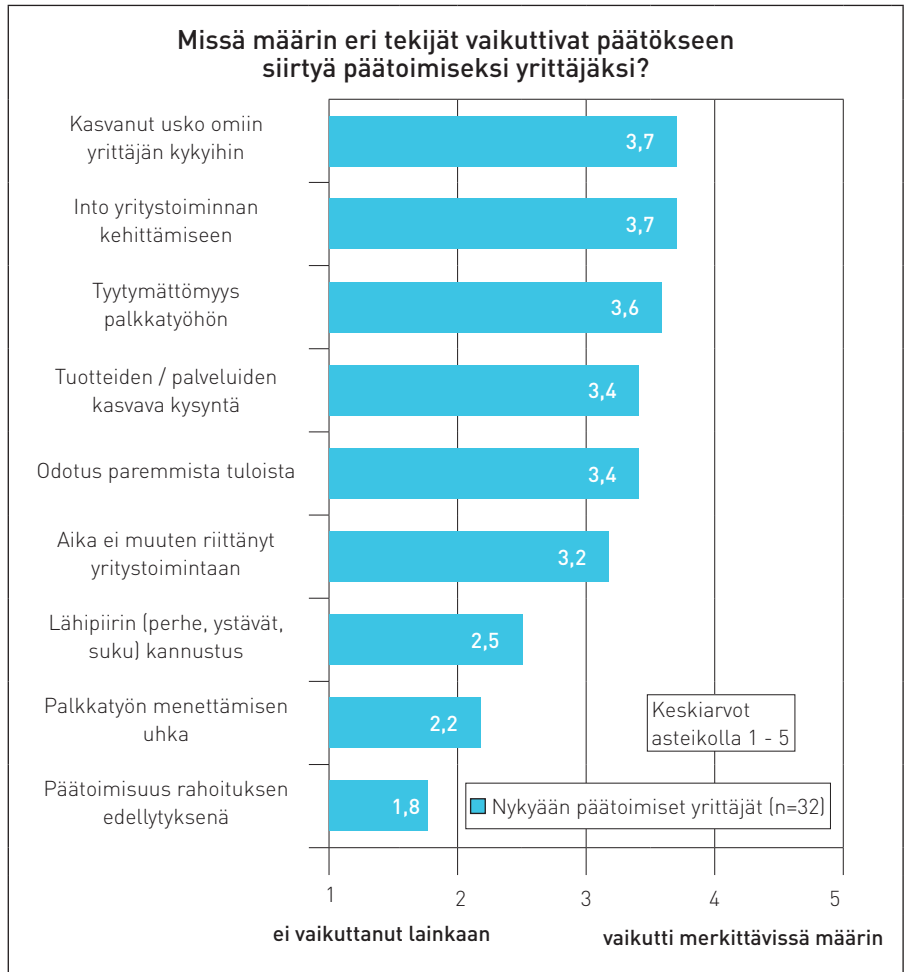
Ryhmästä kolme neljännestä oli aloittanut sivutoimisena palkkatyön rinnalla, mikä vastaa palkkatyön rinnalla toimivien sivutoimiyrittäjien osuutta yleensäkin. Vajaa kolmasosa (30 %) oli aloittanut yritystoiminnan kokonaan uudella alalla. Yritysten liikevaihdon mediaani oli 56 500 €.

Päätoimisuuteen siirtymiseen vaikuttaneet tekijät

Sivutoimisina aloittaneita päätoimisia yrittäjiä pyydettiin myös arvioimaan missä määrin eri tekijät vaikuttivat heidän päätökseensä siirtyä päätoimiseksi yrittäjäksi (Kuvio 19). Tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat kasvanut usko omaan yrittäjän kykyihin ja into yritystoiminnan kehittämiseen (ka 3,7). Myös tyytymättömyys palkkatyöhön on vaikuttanut ratkaisuun monen kohdalla (ka 3,6). Sen sijaan lähipiirin kannustuksella (ka 2,5), palkkatyön menettämisen uhalla (ka 2,2) ja rahoittajien ehdoilla (ka 1,8) vastaajat katsovat olleen vähemmän merkitystä.

KUVIO 19. Päätoimiseksi yrittäjäksi siirtymiseen vaikuttaneet tekijät.

Päätoimiseksi siirtymiseen vaikuttaneiden tekijöiden välisiä yhteyksiä tarkasteltiin korrelaatiomatriisin avulla (Liite 3). Tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä löytyi useita.

Tuotteiden ja palveluiden kasvava kysyntä korreloi tilastollisesti erittäin merkitsevästi tekijän *kasvanut usko omaan yrittäjän kykyihin* (0,54***) ja tilastollisesti melkein merkitsevästi tekijöiden *into yritystoiminnan kehittämiseen* (0,41*), *lähipiiriin kannustus* (0,37*) ja *odotus paremmista tuloista* (0,37*) kanssa. *Into yritystoiminnan kehittämiseen* korreloi myös tilastollisesti merkitsevästi tekijän *tyytymättömyys palkkatyöhön* (0,51**) kanssa ja *lähipiiriin kannustus* korreloi tilastollisesti melkein merkitsevästi tekijän *kasvanut usko omaan yrittäjän kykyihin* (0,41*) kanssa.

Tyytymättömyys palkkatyöhön korreloi tilastollisesti merkitsevästi tekijän *into yritystoiminnan kehittämiseen* (0,51**) ja *kasvanut usko omaan yrittäjän kykyihin* (0,51**)

kanssa sekä tilastollisesti melkein merkitsevästi tekijän *odotus paremmista tuloista* (0,43*) kanssa. *Odotus paremmista tuloista* puolestaan korreloi tilastollisesti melkein merkitsevästi tekijöiden *tuotteiden/palvelujen kasvava kysyntä* (0,37*) ja *kasvanut usko omiin yrittäjän kykyihin* (0,38*) kanssa.

Kaikkiaan tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että samalla kun usko omiin yrittäjän kykyihin kasvaa, innostutaan enemmän myös yritystoiminnan kehittamisestä. Tämä taas vaikuttaa suoraan tuotteiden/palvelujen kasvavaan kysyntään. Mahdollisesti yritystoimintaan innostumiseen liittyy myös tyytymättömyys palkkatyöhön ja odotus paremmista tuloista. Syy-seuraus-suhteita on kuitenkin vaikea todentaa: kasvaako usko omiin kykyihin tuotteiden/palvelujen kasvavan kysynnän seurauksena vai kysyntä yritystoiminnan innostuneen kehittämisen seurauksena? Selvää on, että päätoimisuuteen siirtymistä edeltää usein positiivisen ajattelun ja myönteisen palautteen kehä.

Päätoimisuus rahoituksen edellytyksenä, palkkatyön menettämisen uhka, ja aika ei muuten riittänyt yritystoimintaan eivät korreloi muiden tekijöiden kanssa. Niitä voidaan siis pitää itsenäisinä vaikuttavina tekijöinä päätoimisuuteen siirtymisessä.

Tältä vastaajaryhmältä kysyttiin myös, missä määrin päätoiminen yrittäjyys oli yritystoimintaa aloitettaessa tavoitteena (1=ei tavoitteena lainkaan, 5=alusta asti selkeä tavoite). Lähes kaksi kolmannesta (63 %) arvioi sen olleen selkeästi tai jossain määrin tavoitteena. Väittämä korreloi tilastollisesti erittäin merkitsevästi päätoimisuuteen siirtymisen syyn *kasvanut usko omiin kykyihin* (0,56***) kanssa ja tilastollisesti merkitsevästi syyn *into yritystoiminnan kehittämiseen* (0,52**). Muiden syiden kanssa väittämä ei korreloi. Tästä voisi päätellä, että päätoimisuuden tavoite liittyy vahvasti sisäiseen motivaatioon, eikä niinkään ulkoa tuleviin paineisiin (esim. palkkatyön menettämisen uhkaan), kuten edellä kuvattu tekijöiden korrelaatiokin osoittaa.

Päätoimisuus selkeänä lähtötavoitteena on yhteydessä myös siihen, kuinka kauan yritystoiminta on ollut sivutoimista ennen päätoimisuuteen siirtymistä. Jos päätoimisuus on ollut tavoitteena jo yritystä perustettaessa, on sivutoimisuus kestänyt vähemmän aikaa. Yli puolella ryhmään kuuluvista vastaajista yritystoiminta oli kuitenkin sivutoimista yli vuoden ennen kuin päätoimiseksi siirtyminen tapahtui.

Asiantuntijapalvelujen käyttö

Yli puolet (58 %) oli käyttänyt asiantuntijapalveluita tai neuvoja siirtyessään päätoimiseksi yrittäjäksi. Vastaajia pyydettiin omin sanoin täsmentämään mitä palvelua tai neuvojaa olivat käyttäneet. Kuusi vastaajaa oli käyttänyt henkilökohtaisia verkostojaan, kuusi Uusyrityskeskukseen apua ja viisi tilitoimistoa. Lisäksi mainittiin seudullisia yritys- ja innovaatiopalveluja, yrityskummi, muut yrittäjät, mainostoimisto, TE-toimisto, pankki sekä yrittäjäkurssi.

---

3 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

3.1 Yhteenveto tuloksista

Sivutoimiyrittäjien taustat ja motiiviprofiilit

Sivutoimiyrittäjien kirjo on laaja. Sivutoimiyrittäjinä toimivat miehet ja naiset, nuoret ja vanhat, korkeakoulutaustaiset ja pelkän peruskoulun käyneet. Valtaosa yrittää toiminnimellä tai ammatinharjoittajana. Yritykset ovat pääosin palvelualan yrityksiä. Etenkin korkeakoulutetut tarjoavat usein asiantuntijapalveluita. Vain joka sadas jatkaa sivutoimisena aiemmin päätoimista yritystoimintaa. Peräti kolmannes perustaa sivutoimiyrityksensä kokonaan uudelle alalle. Esimies- ja johtotehtävissä työskentelevät ryhtyvät muita useammin sivutoimiyrittäjiksi uudella alalla.

Vain noin neljännes sivutoimiyrityksistä ylittää yli 10 000 euron liikevaihtoon, ja ne tuottavat keskimäärin 16 % osuuden yrittäjän kokonaistuloista. Vaihtelu on kuitenkin suurta; osalle sivutoimiyritys on huomattava tulonlähde, osalle toimeentulon kannalta lähes merkityksetön. Keskimäärin sivutoimiyrittäjät käyttävät yritystoimintaansa yhdeksän tuntia viikossa, mutta yli kolmannes selviytyy alle viiden tunnin viikkopanoksella.

Motiivien tarkastelu osoitti, että sivutoimiyrittäjyydessä on useimmiten kysymys mahdollisuudesta tehdä yrittäjää kiinnostavia asioita ja toteuttaa itseään. Yli puolet vastaajista myös piti sivutoimiyrittäjyyttä perhetilanteensa kannalta sopivana ratkaisuna. Samaten yli puolet katsoi sen saaneen alkunsa harrastuksesta. Lisätulojen merkitystä korosti niin ikään lähes puolet vastaajista.

Motiiviväittämien pohjalta voitiin muodostaa kaksi selkeää keskiarvomuuttujaa: itsensä toteuttaminen ja välivaihe päätoimiseksi yrittäjäksi. Itsensä toteuttaminen korostuu naisten sivutoimisen yrittäjyyden motiivina. Jokseenkin itsenäisinä tekijöinä näyttäytyvät palkkatyön epävarmuus, johon liittyy sivutoimiyrittäjyyden suurempi osuus kokonaistuloista, sekä sivutoimiyrittäjyys varasuunnitelmana, jolloin yritystoiminta todennäköisemmin kytkeytyy muuhun työuraan. Aineisto siis vahvistaa vain osittain aiemmin laadullisen tutkimuksen perusteella muodostetut profiilit.

Sivutoimiyrittäjät tulevana päätoimiyrittäjinä

Vain harva sivutoimiyrittäjä arvioi ryhtyvänsä päätoimiseksi yrittäjäksi lähivuosina. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että sivutoiminen yrittäjyys madaltaa kynnystä harkita päätoimista yritystoimintaa. Yli kolmannes vastaajista pitää päätoimista yrittäjyyttä erittäin todennäköisenä jossain vaiheessa uraansa, ja vain noin joka kymmenes on täysin tai jokseenkin varma siitä, ettei koskaan ryhdy päätoimiyrittäjäksi. Päätoimisuutta

todennäköisenä pitävät sivutoimiyrittäjät käyttävät enemmän aikaa yritystoimintaansa ja saavat myös suuremman osan tuloistaan siitä. Myös tyytyväisyys palkkatyöhön on yhteydessä päätoimisuusaikomuksiin: palkkatyöhönsä tyytyväisillä on parempi käsitys omista yrittäjänkyvyistään mutta vähemmän aikomuksia siirtyä päätoimiyrittäjäksi.

Lähiympäristön tuki päätoimiselle yrittäjyydelle sekä asenne päätoimista yrittäjyyttä kohtaan ennustavat yhdessä sivutoimiyrityksestä saatavien tulojen osuuden kanssa hyvin sivutoimiyrittäjien aikomusta ryhtyä päätoimiseksi. Myös koulutustaustalla on merkitystä. Vahvimmin vaikuttaa kuitenkin lähiympäristön kannustus päätoimisuuteen.

Päätoimiseksi jo siirtyneiden entisten sivutoimiyrittäjien vastauksissa lähipiirin tuelle pantiin vähemmän painoa. Vastajien mukaan tärkeimmät tekijät olivat kasvanut usko omaan yrittäjän kykyihin, into yritystoiminnan kehittämiseen ja tyytymättömyys palkkatyöhön. Päätoimisuuteen siirtymiseen vaikuttivat siis vahvasti sekä veto- että työntötekijät. Myös kasvavalla kysynnällä ja odotuksella paremmista tuloista oli selkeä merkitys. Huomionarvoista on, että lähes kaksi kolmannesta katsoi päätoimisen yrittäjyyden olleen jo sivutoimista yritystoimintaa aloitettaessa selkeästi tai jossain määrin tavoitteena. Päätoimista yrittäjyyttä tavoitelleet myös siirtyivät päätoimiseksi nopeammin.

Sivutoimiyrittäjien kokemukset toimintaympäristöstä

Lähes kolme neljänestä sivutoimiyrittäjästä saa pääasiallisen toimeentulonsa palkkatyöstä. Työ ja työnantaja ovat siten useimmille merkittävä ja jopa kriittinen toimintaympäristön elementti. Sivutoimiyrittäjät työskentelevät julkisella sektorilla selvästi useammin kuin työlliset Suomessa keskimäärin. Yksityisellä sektorilla työskentelee silti yli puolet kaikista sivutoimiyrittäjästä ja kaksi kolmannesta miespuolisista sivutoimiyrittäjästä. Lähes kahdella kolmanneksella sivutoimiyrittäjästä työnantaja on suomalaisittain suurehko yritys tai organisaatio; vain 37 % työskentelee alla 50 hengen yrityksessä tai organisaatiossa. Suuren työnantajan palveluksessa on tulosten perusteella helpompi harjoittaa sivutoimista yrittäjyyttä.

Lähes puolet (45 %) palkkatyössä olevista sivutoimiyrittäjästä pitää todennäköisenä yritystoiminnan jatkamista eläkkeelle päästyään. Huomionarvoista on myös, että sivutoimiyrittäjät ovat palkkatyöhönsä useammin tyytyväisiä kuin tyytymättömiä. Vain yksi viidestäkymmenestä sivutoimiyrittäjästä on työhönsä erittäin tyytymätön.

Yleiseen toimintaympäristöön ollaan vähemmän tyytyväisiä. Valtaosa sivutoimiyrittäjästä katsoo, etteivät yritysveroitus ja sosiaaliturvajärjestelmä kannusta sivutoimiyrittäjyyteen. Hieman yli puolet pitää sivutoimiyrittäjiä enemmän tai vähemmän väliinputoajina. Vain noin neljännes koki yrittäjäjärjestöjen huomioivan sivutoimiyrittäjät, mutta voimakasta kasvua tavoittelevilla sivutoimiyrittäjillä oli muita positiivisempi näkemys.

Avoimissa vastauksissa korostuivat verotuksen kireys ja yritystoimintaan liittyvät kulut ja byrokraatia. Kaikkiaan vastaukset heijastavat kokemusta siitä, että sivutoimiyrittäjyys näyttäytyy suomalaisessa toimintaympäristössä poikkeustilanteena.

Neuvonta- ja asiantuntijapalvelujen hyödyntäminen

Kaikkiaan sivutoimiyrittäjät käyttävät varsin säästeliäästi julkisia neuvontapalveluja. Vastaajista valtaosa katsoi kuitenkin hyödyntäneensä Uusyrityskeskuksen palveluja, ja valtaosa myös koki ne hyödyllisiksi. Asiantuntijapalvelujen alalla toimivat yrittäjät sekä käyttävät neuvontapalveluja enemmän että kokevat ne merkityksellisemmiksi. Yksityisen sektorin asiantuntijapalveluista tärkeimmiksi nousevat tilitoimistopalvelut, joita käytetään etenkin suuremman liikevaihdon sivutoimiyrityksissä. Yli kolmannes vastaajista ei kuitenkaan ole käyttänyt tilitoimistopalveluja lainkaan. Muita yksityisen sektorin asiantuntijapalveluita hyödynnettiin vielä vähemmän.

Päätoimisiksi jo siirtyneistä entisistä sivutoimiyrittäjistä yli puolet oli kuitenkin käyttänyt asiantuntijapalveluja tai muita neuvoja siirtymävaiheessa. Tärkeimpinä neuvontatahoina esiin nostettiin avoimissa vastauksissa henkilökohtaiset verkostot, Uusyrityskeskus, tilitoimistot sekä mm. seudulliset elinkeinopalvelut.

Eteläpohjalaiset sivutoimiyrittäjät

Eteläpohjalaisista sivutoimiyrittäjistä suurempi osa on miehiä ja keski-ikä on hieman nuorempi kuin muualla Suomessa. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on pienempi kuin muualla maassa, samoin kuin julkisella sektorilla työskentelevien. Suorittavan tason työtä palkkatyössään tekevien osuus on puolestaan suurempi kuin muualla Suomessa.

Eteläpohjalaiset sivutoimiyrittäjät näkevät muita useammin yrityksensä ennen kaikkea tapana hankkia lisätuloja. He myös kokevat muita harvemmin, ettei yritysverotus kannusta sivutoimiyrittäjyyteen tai että sivutoimiyrittäjät ovat väliinputoajia. Positiivisempi näkemys yritysverotuksesta ja sivutoimiyrittäjien asemasta saattaa perustua sosiaaliseen toimintaympäristöön; mahdollisesti perinteisen yrittäjyysmaakunnan sivutoimiyrittäjät ovat jo ennen yritystoiminnan aloittamista olleet paremmin tietoisia yritystoiminnan reunaehdoista. Palvelujen käytön suhteen ainoa merkitsevä ero liittyy yrittäjäjärjestöjen palveluihin, joita eteläpohjalaiset sivutoimiyrittäjät olivat käyttäneet harvemmin kuin muualla Suomessa.

Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin huomioitava, että aineiston kerääminen tapahtui Etelä-Pohjanmaalla aktiivisemmin kuin muualla Suomessa, mikä saattaa vaikuttaa vastaajajoukon valikoitumiseen.

3.2 Johtopäätökset

Sivutoimiyrittäjyys on merkittävä osa työelämää. Valtaosa sivutoimiyrittäjistä on palkkatyössä ja on myös tyytyväisiä työhönsä. Kun ottaa huomioon, että yli kolmannes sivutoimiyrittäjistä on perustanut yrityksensä itselleen täysin uudelle alalle, ja että mahdollisuus tehdä itseään kiinnostavia asioita on tärkein yritystoiminnan motiivi, näyttää sivutoimiyrittäjyys paradoksaalisesti työssäjaksamista ja työhyvinvointia tukevalta tekijältä. Huomattavan moni etenkin yli 50-vuotiaista pitää myös todennäköisenä yritystoimintansa jatkamista eläkkeellä. Yritystoiminta saa usein alkunsa harrastuksesta ja antaa kanavan itsensä toteuttamiselle. Työhönsä tyytyväiset sivutoimiyrittäjät suunnittelevat päätoimista yrittäjyyttä tyytymättömiä harvemmin. Kaikesta päätellen palkkatyön ja yrittäjyyden yhdistäminen onnistuu etenkin suuremmissa organisaatioissa.

Sivutoimiyrittäjyys on merkittävä lisä kansantalouteen. Tutkimuksen tulosten perusteella sivutoimiyrittäjyys lisää yksilön työpanosta keskimäärin yhdeksän tuntia viikossa. Tätä voidaan pitää kansantalouden kannalta merkittävänä lisänä ottaen huomioon sivutoimiyrittäjien suuren lukumäärän. Myös sivutoimiyrittäjien yritystoiminnastaan saamat lisätulot (mediaani 10 %, ka 16 %) ovat vähintään yksilön talouden näkökulmasta merkittävä tekijä. Lisäksi on huomattava, että etenkin harvaanasuilla alueilla sivutoimiyrittäjillä voi olla tärkeä rooli paikallisen palvelutarjonnan kannalta.

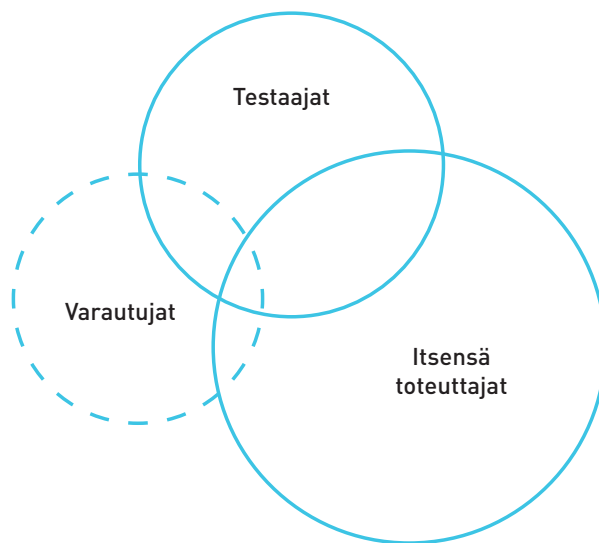
Sivutoimiyrittäjyys voi olla yrittäjälle pysyvä tai väliaikainen ratkaisu. Suurin osa sivutoimiyrittäjistä on pysyvästi sivutoimisia. Päätoimisuuteen siirtymistä ja yritystoiminnan kehittämistä kohti kasvuyrittäjyyttä voidaan tukea, mutta kansantalouden kannalta jopa merkittävämpi vaikutus saattaa olla sivutoimiyrittäjien kehittämisen tukemisella. Sivutoimiyrittäjyyden kehittämisessä on huomioitava niin sivutoimiyrittäjien kehittäminen sivutoimiyrittäjienä kuin sen kehittäminen antamaan toimeentulon yrittäjälle tai jopa töitä monelle.

Sivutoimiyrittäjä kokee itsensä usein väliinpuotoajaksi. Yhteiskunnan järjestelmät rakentuvat paljolti oletukselle, että yksilö on joko palkansaaja tai yrittäjä. Molempia rooleja yhdistävä yksilö tuntee usein itsensä poikkeustapaukseksi. Sivutoimiyrittäjät kokevat verotuksen ja sosiaaliturvajärjestelmän epäkannustaviksi eivätkä tunne voivansa hyötyä yrityksille suunnatuista tuista. Myös eläkemaksut ja niistä sivutoimiyrittäjälle koitua hyöty askarruttavat ja yritystoimintaan liittyvän byrokratian huono skaalautuvuus pienimuotoiseen toimintaan koetaan rasitteeksi.

Neuvontapalvelut eivät juuri tavoita sivutoimiyrittäjiä. Julkisia neuvontapalveluja käytetään lähinnä perustamis- ja siirtymävaiheessa jos silloinkaan. Uusyrityskeskusten palveluja hyödyntävät kokevat ne pääosin hyödyllisiksi, mutta esimerkiksi yrittäjäjärjestöjen palveluja ei juuri käytetä tai koeta hyödyllisiksi. Myös yksityisiä asiantuntijapalveluja käytetään vähän. Kokonaisvaikutelma on, että palveluja ei erityisemmin kohdisteta sivutoimiyrittäjille eivätkä nämä puolestaan näe niitä itselleen merkityksellisiksi.

Sivutoimiyrittäjien selkeimmät motiiviprofiilit ovat testaaja ja itsensä toteuttaja. Myös varautujan piirteitä on havaittavissa. Aiemmassa tutkimuksessa (Viljamaa ym. 2014) esitettiin kuutta mahdollista motiiviprofiilia sivutoimiyrittäjille. Käsillä oleva tutkimus vahvistaa niistä kaksi ja tuo esiin mahdollisen kolmannen vaihtoehdon. Testaajat pitävät päätoimista yrittäjyyttä omalla kohdallaan todennäköisenä vaihtoehtona ja näkevät sivutoimisuuden lähinnä välivaiheena. Heidän sivutoiminen yritystoiminta on kasvuhakuista. Itsensä toteuttajat näkevät sivutoimisen yritystoiminnan välineenä. Yrittäjyys mahdollistaa itsensä toteuttajia kiinnostavien asioiden tekemisen. Varautujiksi voidaan luonnehtia sivutoimisia yrittäjiä, joille yritystoiminta on osittain varasuunnitelma työsuhteen loppumisen takia, ja joiden yrittäjyydellä on usein kytköksiä muuhun työhönsä.

KUVIO 20. Motiiviprofiilien limittäisyys.

On kuitenkin huomattava, että profiilit eivät ole toisensa poissulkevia; yksilöllä voi olla useamman profiilin mukaisia motiiveja yritystoiminnalleen (Kuvio 20). Lisäksi voidaan todeta, että lisätulot ovat useimmille sivutoimiyrittäjille jonkinasteinen itsenäinen motiivitekijä. Perhetilanne on samoin itsenäinen tekijä, joka vaikuttaa ratkaisuihin osalla sivutoimiyrittäjistä mutta ei kaikilla.

Lähipiirin tuella on suuri merkitys päätoimisuusaikomuksille, mutta siirtyminen perustuu omaan yrittäjyysintoon. Sivutoimisten ja jo päätoimiseksi siirtyneiden vastauksissa lähipiirin kannustus päätoimiselle yrittäjyydelle saa varsin erilaisen painon. Lähipiiriltään päätoimisuudelle tukea saavat sivutoimiyrittäjät harkitsevat todennäköisemmin päätoimisuutta kuin muut, mutta päätoimiseksi jo siirtyneet korostavat enemmän yritystoiminnan omaa imua. Huomattava osa päätoimiseksi jo siirtyneistä vastaajista kertoo alun perin suunnitelleensa päätoimisuutta. Lisäksi merkitseväksi

tekijäksi nousee tyytymättömyys palkkatyöhön. Tyytymättömyys on todennäköisesti suhteellista; mitä mielekkäämmäksi sivutoiminen yrittäjyys muodostuu, sitä helpommin alkaa palkkatyö tuntua epätydyttävältä. Kaikkiaan päätoimiseksi siirtymiseen vaikuttavat sekä veto- että työntötekijät. Myös Petrovan (2011) esittämä ajatus sivutoimiyrittäjyydestä oman osaamisen testaamisena saa vahvistusta siitä, että kasvanut usko omaan yrittäjyyskykyihin korostuu jo päätoimiseksi siirtyneillä vaikuttavana tekijänä.

3.3 Toimenpide-ehdotukset

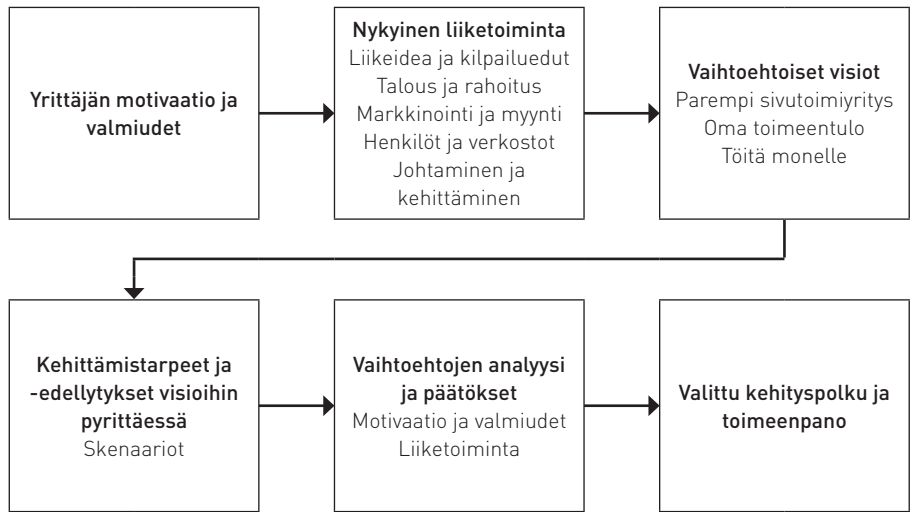
Seuraavassa esitetään tämän ja aiempien *Sivutoimiyrittäjäksi päätoimiyrittäjäksi – kasvupotentiaalin löytäminen ja kasvun tukeminen* -hankkeessa toteutettujen tutkimusten pohjalta laaditut toimenpide-ehdotukset.

Kuten jo aiemmat tutkimukset (Varamäki ym. 2012; Viljamaa ym. 2014) ovat osoittaneet, sivutoimiyrittäjien haluttomuus ottaa riskiä on suurin este päätoimiselle yrittäjyydelle. Yrittäjyyteen liittyy väistämättä riski, eikä ole yhteiskunnan näkökulmasta mielekäs yllyttää yksilöitä riskeihin, joita nämä eivät oma-aloitteisesti halua ottaa. Yrittäjän päätös itsensä tai muiden työllistämiseksi on jätettävä hänen omaan harkintaansa. Kaikkiaan tulokset vahvistavat ajatusta, että sivutoimisen yrityksen kehittämisessä ja sivutoimiyrittäjän tukemisessa on huomioitava kehittäminen myös sivutoimisena yrityksenä siinä missä päätoimisuuteen kehittäminenkin.

Hankkeen toimenpiteenä on tuotettu erillinen työkirja *Kehitä sivutoimiyrittäjäsi*, joka ohjaa yrittäjää pohtimaan yrityksen kehittämistä 1) edelleen sivutoimisena 2) yrittäjälle toimeentulon tuottavaksi yritykseksi ja 3) yritykseksi, joka työllistää yrittäjän lisäksi muita henkilöitä. Työkirjan myötä sivutoimiyrittäjä käsittelee ensin omaa motivaatiotaan ja valmiuksiaan sekä nykyistä liiketoimintaansa (Kuvio 21). Sen jälkeen yrittäjä pohtii vaihtoehtoisia visioita ja kehittämistarpeita, joita visiot edellyttävät. Vaihtoehtoisten skenaarioiden tarkastelun pohjalta sivutoimiyrittäjä jälleen arvioi omia valmiuksiaan ja tahtotilaansa. Työkirja ei tarjoa valmiita ratkaisuja; sen tavoitteena on johdatella sivutoimiyrittäjä punnitsemaan mahdollisuuksiaan ja auttaa löytämään omalle yritystoiminnalle luontevat kehityspolut.

KUVIO 21. Sivutoimiyrittäjän työkirjan vaiheet.

Myös muissa toimenpiteissä on aiheellista huomioida sekä sivutoimiyrittäjyyden potentiaalin hyödyntäminen että sivutoimiyrittäjästä päätoimiseksi siirtymisen tukeminen. Sivutoimiyrittäjyyden potentiaalin hyödyntämistä voidaan edistää asenteellisiin valmiuksiin vaikuttamalla, säädösympäristöä kehittämällä sekä tuomalla tarjolle palveluja ja työkaluja.

Asenteisiin vaikuttaminen. Mahdollisia toimenpiteitä ovat mm.

- sivutoimiyrittäjyyden näkyvyyden lisääminen
- ilmiön huomioiminen viranomaisten, julkisen sektorin ja järjestökentän tiedotuksessa soveltuvien osien
- etenkin pienten työntekijöiden rohkaiseminen sivutoimiyrittäjyyden hyväksymiseen
- yrittäjyyden monimuotoisuuden tuominen esille entistä vahvemmin yhteiskunnallisessa keskustelussa ja julkisuudessa
- tilitoimistoille suunnattava tiedotus
- sivutoimiyrittäjyyden tuominen esiin yrittäjyyteen liittyvissä koulutuksissa (ml. korkeakoulut)

Säädösympäristön kehittäminen. Sivutoimiyrittäjyyden juridista toimintaympäristöä voidaan parantaa mm. seuraavien toimenpitein:

- lisätään työelämän joustoja yleensä
- parannetaan sosiaaliturvajärjestelmän joustavuutta
- vähennetään sivutoimiyrittäjyyteen liittyvää työttömyysturvan menettämisen riskiä
- helpotetaan pienimuotoisen yritystoiminnan harjoittamista työttömyyden aikana
- nostetaan opintotuen tuloarvoja sivutoimista yrittäjyyttä harjoittavien opiskelijoiden kohdalla

- varmistetaan eläkemaksukäytäntöjen johdonmukaisuus
- vähennetään pieniin yrityksiin kohdistuvia hallinnollisia rasitteita
- selkiytetään ja kevennetään pieniin yrityksiin kohdistuvaa verotusta

Palvelujen ja työkalujen tarjonta. Sivutoimiyrittäjien toimintaedellytyksiä voidaan parantaa mm. seuraavin toimenpitein:

- tuotteistamalla sivutoimiyrittäjille suunnattuja palveluja (esim. julkisen sektorin neuvontapalvelut, lyhyet koulutukset, sparrauspalvelut)
- lisäämällä edullisten ja monikanavaisten tilitoimistopalvelujen saatavuutta
- levittämällä ja säännöllisesti päivittämällä sivutoimiyrittäjille tuotettuja oppaita ja työkaluja (esim. Yrittäjäksi siinä sivussa, Kehitä sivutoimiyrittäjäsi)
- laatimalla ostajan muistilista sivutoimiyrittäjän tueksi tilitoimiston valintaan

Edellisten lisäksi erityisesti **sivutoimiyrittäjien siirtymistä päätoimiseen yrittäjyyteen** voidaan edistää

- varmistamalla Uusyrityskeskuksen neuvontapalvelujen saatavuus myös siirtymävaiheessa
  - tuomalla sivutoimiyrittäjistä päätoimisiksi siirtyvät starttirahan piiriin
  - tarjoamalla neuvontaa ja sparrausta nimenomaan siirtymävaiheeseen
  - parantamalla yrittäjien ja yrittäjien perheenjäsenten sosiaaliturvaa.
-

LÄHTEET

- Acs, Z. J., Arenius, P., Hay, M. & Minniti, M. 2005. Global entrepreneurship monitor, 2004 executive report. Babson Park, MA: Babson College.
- Ajzen, I. 1991. The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes* 50 (2), 179–211.
- Akola, E. 2009. Yrittäjäksi ryhtyminen työuran loppupuolella – tarkastelussa 50 vuotta täyttäneet ekonomit ja diplomi-insinöörit. Turku: Turun Kauppakorkeakoulu, CRE Tutkimus- ja koulutuskeskus. E1/2009.
- Akola, E., Heinonen, J., Kovalainen, A., Pukkinen, T. & Österberg, J. 2007. Yrittäjyyden ja palkkatyön rajapinnalla? Työn ja toimeentulon rakentuminen eri ammateissa 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus 326/2007.
- Bennett, R. & Robson, P. 1999. The use of external business advice by SMEs in Britain. *Entrepreneurship and regional development* 11, 155–180
- Berry, A., Sweeting, R. & Goto, J. 2006. The effect of business advisers on the performance of SMEs. *Journal of small business and enterprise development* 13 (1), 33–47.
- Bosma, N. & Harding, R. 2007. Global entrepreneurship monitor. GEM 2006 Summary results. Babson Park, MA; London: Babson College; London Business School.
- Burke, A., FitzRoy, F. & Nolan, M. 2008. What makes a die-hard entrepreneur? Beyond the ‘employee or entrepreneur’ dichotomy. *Small business economics* 31, 93–115.
- Folta, T., Delmar, F. & Wennberg, K. 2010. Hybrid entrepreneurship. *Management science* 56 (2), 253–269.
- Gelderen, M. van, Thurik, R. & Bosma, N. 2005. Success and risk factors in the pre-startup phase. *Small business economics* 24, 365–380.
- Grilo, I. & Irigoyen, J.- M. 2006. Entrepreneurship in the EU: To wish and not to be. *Small business economics* 26, 305–318.
- Kettunen, S., Rossinen, M., Varamäki, E., Viljamaa, A., Kinnunen, P., Ylimäki, T. & Vuorinen, T. 2015. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2015. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä. Ilmestyy kesällä 2015.
-

- Kirby, D. & King, S. 1997. Accountants and small firm development: Filling the expectation gap. *The service industries journal* 17 (2), 294–304.
- Kitching, J. & Smallbone, D. 2012. Are freelancers a neglected form of small business? *Journal of small business and enterprise development* 19(1), 74–91.
- Lange, T. 2012. Job satisfaction and self-employment: autonomy or personality? *Small business economics* 38, 165–177.
- Lith, P. 2010. Yrittäjäksi palkkatyön tai eläkkeen ohella. [Verkkolehtiartikkeli]. *Tieto & trendit* 7. [Viitattu 14.4.2014]. Saatavana: http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-11-10_005.html
- Niilola, K. & Kiuru, P. 2002. Sivutoiminen yrittäjyys ja sen edistämismahdollisuudet Suomessa. Helsinki: LTT-tutkimus. Elektronisen kaupan instituutti. Julkaisuja.
- Petrova, K. 2011. Part-time entrepreneurship, learning and ability. *Journal of management policy and practice* 12 (1), 64–75.
- Petrova, K. 2012. Part-time entrepreneurship and financial constraints: evidence from the panel study of entrepreneurial dynamics. *Small business economics* 39(2), 473–493.
- van Praag, C. M. & Versloot, P. H. 2007. What is the value of entrepreneurship? A review of recent research. *Small business economics* 29, 351–382.
- Reynolds, P., Carter, N., Gartner, W. & Greene, P. 2004. The Prevalence of nascent entrepreneurs in the United States. *Small business economics*, 23 (4), 263–284.
- Schlaegel, C. & Koenig, M. 2014. Determinants of entrepreneurial intent: A meta-analytic test and integration of competing models. *Entrepreneurship theory & practice* March, 291–332.
- Segal, G., Borgia, D. & Schoenfeld, J. 2005. The motivation to become an entrepreneur. *International journal of entrepreneurial behaviour & research* 11(1), 42–57.
- Sheeran, P. 2002. Intention – behavior relations: A conceptual and empirical review. *European review of social psychology* 12 (1), 1–36.
- Sorama, K., Varamäki, E., Joensuu, S., Viljamaa, A., Laitinen, E. K., Petäjä, E., Länsiluoto, A., Heikkilä, T. & Vuorinen, T. 2015. Mistä tunnet sä kasvajan: seurantatutkimus eteläpohjalaisista kasvuyrityksistä. [Verkköjulkaisu]. Seinäjoki:
-

-
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 20. [Viitattu 7.2.2015]. Saatavana: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86142/A20.pdf?sequence=1>
- Teruel, M. & de Wit, G. 2011. Determinants of high-growth firms: why do some countries have more high-growth firms than others? Universitat Rovira I Virgili, Department D'Economia. Working paper.
- Tornikoski, E., Viljamaa, A. & Varamäki, E. 2015. Hybrid entrepreneurship during retirement: Comparison of motives and aspirations. In: N. Sappleton & F. Lourenco (eds.) *Entrepreneurship, self-employment and retirement*. Palgrave Macmillan. Publication April 2015.
- Townsend, D. M., Busenitz, L. W. & Arthurs, J. D. 2010. To start or not to start: Outcome and ability expectations in the decision to start a new venture. *Journal of business venturing* 25, 192–202.
- Varamäki, E., Kinnunen, P., Kohtamäki, M., Lehto, M., Rintala, S., Rossinen, M., Tall, J. & Viljamaa, A. 2010. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2010. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 44. [Viitattu 30.10.2014]. Saatavana: <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/16988/B44.pdf?sequence=1>
- Varamäki, E., Sorama, S., Viljamaa, A., Heikkilä, T. & Salo, K. 2012. Eteläpohjalaisten sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteet sekä kasvun mahdollisuudet. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 11. [Viitattu 4.12.2014]. Saatavana: <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50744/A11.pdf?sequence=1>
- Viljamaa, A. & Varamäki, E. 2014a. Akateemiset sivutoimiyrittäjät. Suomen Ekonomit ja Tekniikan akateemiset TEK. Julkaisematon tutkimus.
- Viljamaa, A. & Varamäki, E. 2014b. Part-time or nascent entrepreneurs? Academic hybrid entrepreneurship. In: N. J. Delener, L. Fuxman, F. V. Lu & S. Rodrigues (Eds.) *Managing in an Interconnected World: Pioneering Business and Technology Excellence*. Global Business and Technology Association 16th Annual International Conference Readings Book. July 8th – 12th, Baku, Azerbaijan, 636–643.
- Viljamaa, A., Varamäki, E., Vainio, A., Korsbäck, A. & Sorama, K. 2014. Sivutoiminen yrittäjyys ja sivutoimisesta päätoimiseen yrittäjyyteen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 90. [Viitattu 23.3.2015]. Saatavana: <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81755/B90.pdf?sequence=1>
-

LIITTEET

Liite 1. Kysymykset palkkatyössä oleville sivutoimiyrittäjille

Mikä merkitys yritystoiminnallanne on toimeentulonne suhteen tällä hetkellä (valitkaa vain yksi)?

- 1 yritystoimintani on päätoimista
- 2 yritystoimintani on sivutoimista, minkä rinnalla:
  - 1 palkkatyön rinnalla
  - 2 eläkkeen rinnalla
  - 3 opiskelun rinnalla
  - 4 vanhempainvapaan tms. rinnalla
  - 5 työttömyyden rinnalla
- 3 en harjoita yritystoimintaa tällä hetkellä

Sukupuoli

- 1 nainen   2 mies

Syntymävuosi _____

Mikä seuraavista vaihtoehtoista vastaa parhaiten koulutustaustaanne?

- 1 kansakoulu/keskikoulu/peruskoulu
- 2 lukio/ylioppilastutkinto
- 3 ammatillinen tutkinto
- 4 yliopisto, korkeakoulu tai ammattikorkeakoulu

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten yrityksenne toimialaa (valitkaa vain yksi)?

- 1 Alkutuotanto
- 2 Valmistus ja rakentaminen
- 3 Kauppa (tukku tai vähittäis)
- 4 Matkailu- ja ravitsemisala
- 5 Rahoitus ja kiinteistöt
- 6 Asiantuntijapalvelut
- 7 Muut palvelut

Mikä on yrityksenne tämänhetkinen kotipaikkakunta?

_____

Mikä on yritystoimintanne muoto?

- 1 toiminimi tai ammatinharjoittaja
- 2 osakeyhtiö
- 3 henkilöyhtiö (kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö)

Mikä on yrityksenne liikevaihto vuodelta 2013? (Jos vuosi 2013 ei ollut kokonainen tilikausi, arvioi viimeisen 12 kk liikevaihto)

Noin _____ euroa

Milloin aloititte nykyisen sivutoimisen yrittämisenne? (Mikäli olette yrittäjänä useissa yrityksissä, vastatkaa koskien vanhinta edelleen toiminnassa olevaa yritystänne.)

Vuonna _____

Millä alalla toimitte sivutoimisena yrittäjänä (valitkaa vain yksi)?

- 1 alalla, jota olette opiskellut
- 2 alalla, jolla olette työskennellyt
- 3 alalla, jota olette opiskellut ja jolla olette työskennellyt
- 4 alalla, jolla olette aiemmin toiminut päätoimisena yrittäjänä
- 5 kokonaan uudella alalla

Kun ajattelette kokonaistulojanne, mikä osuus tuloistanne tuli sivutoimisesta yritystoiminnastanne viimeisen vuoden aikana (1%-100 %)? _____ %

Montako tuntia viikossa keskimäärin käytätte aikaa yritystoimintaan? (koko vuoden ajankäyttö jaettuna 52:lla) _____ h/vko

Onko sivutoimisen yritystoiminnan liikevaihdon kasvattaminen teillä tavoitteena?

- 1 Haen voimakasta kasvua
- 2 Pyrin kasvamaan mahdollisuuksien mukaan
- 3 Pyrin säilyttämään nykyisen tilanteen
- 4 Aion lopettaa yritykseni toiminnan

Kuinka todennäköistä on, että siirrytte päätoimiseksi yrittäjäksi

	erittäin epätodennäköistä			erittäin todennäköistä	
	1	2	3	4	5
1 lähimmän vuoden aikana (1-12 kk)	1	2	3	4	5
2 lähimmän kolmen vuoden aikana (1-36 kk)	1	2	3	4	5
3 jossain vaiheessa uraanne	1	2	3	4	5

Uskon, että *minulle läheiset ihmiset* (esim. avio-/avopuoliso, lapset) ajattelevat, että minun

ei pitäisi 1 2 3 4 5 pitäisi ryhtyä päätoimiseksi yrittäjäksi.

Uskon, että *minulle tärkeät ihmiset* (esim. vanhemmat, ystävät, kollegat, tutut, jne.) ajattelevat, että minun

ei pitäisi 1 2 3 4 5 pitäisi ryhtyä päätoimiseksi yrittäjäksi.

Jos siirtyisin päätoimiseksi yrittäjäksi, onnistumisen mahdollisuus olisi

erittäin pieni 1 2 3 4 5 erittäin suuri

Minulle päätoimisena yrittäjänä toimiminen olisi

erittäin vaikeata 1 2 3 4 5 erittäin helppoa

Kuinka hyvin seuraavat sanat vastaavat mielikuvianne päätoimisesta yrittäjyydestä?

	ei lainkaan				täysin
1 kiehtovaa	1	2	3	4	5
2 arvostettua	1	2	3	4	5
3 tavoiteltavaa	1	2	3	4	5
4 ahdistavaa	1	2	3	4	5

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä omalla kohdallasi?

	Täysin eri mieltä			Täysin samaa mieltä	
1 Yritystoimintani sai alkunsa harrastuksesta	1	2	3	4	5
2 Palkkatyön epävarmuus vaikutti haluuni aloittaa sivutoiminen yritystoiminta	1	2	3	4	5
3 Yritys on minulle ennen kaikkea tapa hankkia lisätuloja	1	2	3	4	5
4 Olen varma, etten koskaan ryhdy päätoimiseksi yrittäjäksi	1	2	3	4	5
5 Yrittäjyydessä tärkeintä on mahdollisuus toteuttaa itseäni	1	2	3	4	5
6 Yrittäjyys on minulle ennen kaikkea keino tehdä itseäni kiinnostavia asioita	1	2	3	4	5
7 Sivutoiminen yritys on minulle osittain varasuunnitelma työsuhteen loppumisen varalta	1	2	3	4	5
8 Yritystoimintani ala ei liity mitenkään muuhun työuraani	1	2	3	4	5
9 Testaan sivutoimiyrittäjänä liikeideaani päätoimiyrittäjyyttä ajatellen	1	2	3	4	5
10 Sivutoimisuus on minulle välvaihe matkalla päätoimiyrittäjäksi	1	2	3	4	5
11 Sivutoiminen yrittäjyys on nykyisessä perhetilanteessani erityisen sopiva ratkaisu	1	2	3	4	5

Toimiiko työnantajanne

1 yksityisellä sektorilla

2 julkisella sektorilla

Mikä on palkkatyön työnantajanne henkilöstömäärä?

1 alle 10 henkeä

2 10–49 henkeä

3 50 – 499 henkeä

4 500 henkeä tai enemmän

Koskien palkkatyötänne, mikä kuvaa parhaiten pääasiallisia tehtäviänne (valitkaa vain yksi)?

1 suorittavan tason tehtävät

2 asiantuntijatehtävät

3 esimiestehtävät

4 ylimmän johdon tehtävät

Kuinka tyytyväinen olette palkkatyöhönne kokonaisuutena (sen sisältöön, haasteisiin, palkkioihin, jne)?

erittäin tyytymätön   1   2   3   4   5   erittäin tyytyväinen

Kuinka todennäköistä mielestänne tällä hetkellä on, että jatkatte yritystoimintaa myös jäätyänne eläkkeelle palkkatyöstä?

erittäin epätodennäköistä   1   2   3   4   5   erittäin todennäköistä

Missä määrin seuraavat väittämät vastaavat kokemustanne/ käsityksiänne sivutoimiyrittäjyyden toimintaympäristöstä?

	Täysin eri mieltä			Täysin samaa mieltä	
1 Rahoittajat eivät ota sivutoimisia yrittäjiä vakavasti	1	2	3	4	5
2 Sosiaaliturvajärjestelmä ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen	1	2	3	4	5
3 Yritysverotus ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen	1	2	3	4	5
4 Yritystukien saaminen on sivutoimiyrittäjille käytännössä mahdotonta	1	2	3	4	5
5 Sivutoimiyrittäjät huomioidaan viranomaisten tiedotuksessa heikosti (esim. verkkosivut)	1	2	3	4	5
7 Sivutoimiyrittäjät ovat Suomessa väliinputoajia	1	2	3	4	5
8 Yrittäjäjärjestöt huomioivat sivutoimiyrittäjät hyvin	1	2	3	4	5

Missä määrin olette hyödyntäneet sivutoimiseen yritystoimintaanne liittyen seuraavien tahojen palveluja? (1=en ole hyödyntänyt lainkaan, 5=olen hyödyntänyt merkittävässä määrin)

	en ole hyödyntänyt lainkaan			olen hyödyntänyt merkittävässä määrin	
1 Uusyrityskeskus	1	2	3	4	5
2 Elinkeinotoimi / kehittämissyhtiö (esim. SEEK, Fasadi, SEK, JPYP, jne.)	1	2	3	4	5
3 Yrittäjäjärjestöt	1	2	3	4	5
4 Korkeakoulut ja oppilaitokset	1	2	3	4	5
5 Muut julkisen sektorin asiantuntijat (esim. ELY-keskus, verottaja)	1	2	3	4	5

Seuraava vain edellisessä kysymyksessä 2, 3, 4 tai 5 ko. tahon osalta vastanneille

Arvioi seuraavilta tahoilta saamane neuvonnan merkitystä yritystoimintaan liittyvien tavoitteiden saavuttamiselle. (1= ei juuri merkitystä, 5=erittäin suuri merkitys)

	ei juuri merkitystä			erittäin suuri merkitys	
1 Uusyrityskeskus	1	2	3	4	5
2 Elinkeinoitoimi / kehittämissyhtiö (esim. SEEK, Fasadi, SEK, JPYP, jne.)	1	2	3	4	5
3 Yrittäjäjärjestöt	1	2	3	4	5
4 Korkeakoulut ja oppilaitokset	1	2	3	4	5
5 Muut julkisen sektorin asiantuntijat (esim. ELY-keskus, verottaja)	1	2	3	4	5

Missä määrin olette hyödyntäneet sivutoimiseen yritystoimintaanne liittyen seuraavien tahojen palveluja? (1=en ole hyödyntänyt lainkaan, 5=olen hyödyntänyt merkittävässä määrin)

	en ole hyödyntänyt lainkaan			olen hyödyntänyt merkittävässä määrin	
1 Tilitoimisto	1	2	3	4	5
2 Muut yksityisen sektorin asiantuntijat (esim. juristi, konsultti, mainostoimisto)	1	2	3	4	5

Seuraava vain tilitoimiston kohdalla 1 vastanneille

Missä määrin seuraavat tekijät ovat vaikuttaneet haluunne/tarpeeseen käyttä tilitoimiston palveluja? (1=ei ole vaikuttanut lainkaan, 5=on vaikuttanut merkittävässä määrin)

	ei ole vaikuttanut lainkaan			on vaikuttanut merkittävässä määrin	
1 Oma taloushallinnon osaamiseni	1	2	3	4	5
2 Tilitoimistopalvelujen hinnat	1	2	3	4	5
3 Tilitoimistojen palvelujen vaikeaselkoisuus	1	2	3	4	5
4 Vaikeus löytää luotettavaa / osaavaa tilitoimistoa	1	2	3	4	5

Seuraava vain tilitoimiston kohdalla 2, 3, 4 tai 5 vastanneille

Mitä seuraavista olette saanut tilitoimistoltanne?

- 1 kirjapitopalveluita
- 2 apua kassavirtalaskelmissa
- 3 liiketoiminnan kehittämiseen liittyvää neuvontaa
- 4 verotuskysymyksiin liittyvää neuvontaa
- 5 muuta, mitä? _____

Sivutoimiyrittäjän terveisiä julkisen sektorin organisaatioille ja lainsäätäjille?

Saako teihin ottaa yhteyttä mahdollisen jatkotutkimuksen ja siihen liittyvien haastattelujen yhteydessä?

- 1 Minuun saa ottaa yhteyttä
- 2 Ei kiitos

Mikäli teihin saa ottaa yhteyttä, laittakaa tähän yhteystietonne:

Nimi: _____

Osoite: _____

E-mail: _____

Puh.nro: _____

Liite 2. Keskiarvomuuttajat

Välivaihe päätoimiseksi yrittäjäksi (alpha 0,739)
Testaan sivutoimiyrittäjänä liikeideaani päätoimiyrittäjyyttä ajatellen
Sivutoimisuus on minulle välivaihe matkalla päätoimiyrittäjäksi
Itsensä toteuttaminen (alpha 0,706)
Yrittäjyydessä tärkeintä on mahdollisuus toteuttaa itseäni
Yrittäjyys on minulle ennen kaikkea keino tehdä itseäni kiinnostavia asioita
Toimintaympäristö (alpha 0,817)
Yritysverotus ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen
Sosiaaliturvajärjestelmä ei kannusta sivutoimiyrittäjyyteen
Yritystukien saaminen on sivutoimiyrittäjälle käytännössä mahdotonta
Sivutoimiyrittäjät huomioidaan viranomaisten tiedotuksessa heikosti (esim. verkkosivut)
Rahoittajat eivät ota sivutoimisia yrittäjiä vakavasti
Sivutoimiyrittäjät ovat Suomessa väliin putoajia
Päätoimiaikomus (alpha 0,812)
Todennäköisyys päätoimiseksi yrittäjäksi siirtymiselle
lähimmän vuoden aikana (1 - 12 kk)
lähimmän kolmen vuoden aikana (1 - 36 kk)
jossain vaiheessa uraanne
Lähiympäristön tuki (alpha 0,814)
Uskon, että minulle läheiset ihmiset (esim. avio-/avopuoliso, lapset) ajattelevat, että minun ei pitäisi/pitäisi ryhtyä päätoimiseksi yrittäjäksi.
Uskon, että minulle tärkeät ihmiset (esim. vanhemmat, ystävät, kollegat, tutut jne.) ajattelevat, että minun ei pitäisi/pitäisi ryhtyä päätoimiseksi yrittäjäksi.
Pystyvyyshaikomus (alpha 0,652)
Jos siirtyisin päätoimiseksi yrittäjäksi, onnistumisen mahdollisuus olisi erittäin pieni/suuri.
Minulle päätoimisena yrittäjänä toimiminen olisi erittäin vaikeata/erittäin helppoa.

Asenne (alpha 0,749)

Mielikuva päätoimisesta yrittäjyydestä:

kiehtovaa

arvostettua

tavoiteltavaa

Julkiset palvelut (alpha 0,643)

Palvelujen hyödyntäminen

Uusyrityskeskus

Elinkeinotoimi/kehittämissyhtiö (esim. SEEK, Fasadi, SEK, JPYP jne.)

Yrittäjäjärjestöt

Korkeakoulut ja oppilaitokset

Muut julkisen sektorin asiantuntijat (esim. ELY-keskus, verottaja)

Liite 3. Korrelaatiomatriisi päätoimisten osalta: päätoimisuuden syyt

	1 tuotteiden / palvelujen kasvava kysyntä	2 päätoimisuus rahoituksen edellytyksenä	3 palkkatyön menettämisen uhka	4 tyytymättömyys palkkatyöhön	5 into yritystoiminnan kehittämiseen	6 odotus paremmista tuloista	7 kasvanut usko omaan yrittäjän kykyihin	8 aika ei muuten riittänyt yritystoimintaan	9 lähipiiriin (perhe, ystävät, suku) kannustus	
1	Correlation	1								
	Sig.									
2	Correlation	,077	1							
	Sig.	,681								
3	Correlation	,082	,095	1						
	Sig.	,660	,617							
4	Correlation	,268	,235	,018	1					
	Sig.	,139	,202	,922						
5	Correlation	,410*	,142	-,084	,505**	1				
	Sig.	,020	,447	,651	,003					
6	Correlation	,368*	,279	-,033	,433*	,275	1			
	Sig.	,042	,129	,861	,015	,134				
7	Correlation	,544**	,232	-,008	,510**	,913**	,383*	1		
	Sig.	,001	,210	,966	,003	,000	,034			
8	Correlation	,045	-,141	,020	,093	-,019	,089	,122	1	
	Sig.	,807	,448	,914	,614	,917	,633	,505		
9	Correlation	,372*	-,079	,170	-,022	,256	-,057	,408*	,109	1
	Sig.	,039	,678	,360	,909	,165	,765	,023	,561	

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA - PUBLICATIONS OF SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

A. TUTKIMUKSIA - RESEARCH REPORTS

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi. Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
  2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
  3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. 2006.
  4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006.
  5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvuyrittäjyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
  6. Kari Jokiranta. Konkretisoituva uhka. Ilkka-lehden huumekirjoitukset vuosina 1970–2002. 2008.
  7. Kaija Loppela. ”Ryhmässä oppiminen - tehokastaja hauskaa”: Arviointitutkimus PBL-pedagogiikan käyttöönotosta fysioterapeuttikoulutuksessa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuosina 2005-2008. 2009.
  8. Matti Ryhänen & Kimmo Nissinen (toim.). Kilpailukykyä maidontuotantoon: toimintaympäristön tarkastelu ja ennakointi. 2011.
  9. Elina Varamäki, Juha Tall, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Marko Järvenpää & Erkki Petäjä. Liiketoiminnan kehittyminen omistajanvaihdoksen jälkeen – Casetutkimus omistajanvaihdoksen muutos-tekijöistä. 2012.
  10. Merja Finne, Kaija Nissinen, Sirpa Nygård, Anu Hopia, Hanna-Leena Hietaranta-Luoma, Harri Luomala, Hannu Karhu & Annu Peltoniemi.
-

Eteläpohjalaisten elintavat ja terveyskäyttäytyminen : TERVAS – terveelliset valinnat ja räätälöidyt syömisen ja liikkumisen mallit 2009 – 2011. 2012.

11. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Kari Salo. Eteläpohjalaisten sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteet sekä kasvun mahdollisuudet. 2012.
  12. Janne Jokelainen. Hirsiseinän tilkemateriaalien ominaisuudet. 2012.
  13. Elina Varamäki & Seliina Päällysaho (toim.) Tapio Varmola – suomalaisen ammattikorkeakoulun rakentaja ja kehittäjä. 2013.
  14. Tuomas Hakonen. Bioenergiaterminaalin hankintaketjujen kanttavuus eri kuljetusetäisyyksillä ja -volyymeilla. 2013.
  15. Minna Zechner (toim.). Hyvinvointitieto: kokemuksellista, hallinnollista ja päätöksentekoa tukevaa? 2014.
  16. Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Marja Katajavirta. Yrittäjyysaikomukset, yrittäjyysaikomusten muutos ja näihin vaikuttavat tekijät koulutuksen aikana. 2014.
  17. Anmari Viljamaa, Seliina Päällysaho & Risto Lauhanen (toim.). Opetuksen ja tutkimuksen näkökulmia: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2014.
  18. Janne Jokelainen. Vanhan puuikkunan energiakunnostus. 2014.
  19. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö- ja verkostosuhteet: Strateginen tarkastelu maidontuotantoon sovellettuna. 2014.
  20. Kirsti Sorama, Elina Varamäki, Sanna Joensuu, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Erkki Petäjä, Aapo Länsiluoto, Tarja Heikkilä & Tero Vuorinen. Mistä tunnet sä kasvajan - seurantatutkimus eteläpohjalaisista kasvuyrityksistä. 2015.
-

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ - REPORTS

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu-tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
  2. Elina Varamäki - Ritva Lintilä - Taru Hautala - Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
  3. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996-1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
  4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: väliraportti. 1999.
  5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari - säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
  6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatu järjestelmän auditointi 1998-1999. Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
  7. Heikki Ylihärtilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.
  8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutus selvitys. 2000.
  9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
  10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus. Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
  11. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998-2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
  12. Varmola T., Kitinoja H. & Peltola A. (ed.) Quality and new challenges of higher education. International Conference 25.-26. September, 2002. Seinäjoki Finland. Proceedings. 2002.
-

-
13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppila. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
  14. Päivi Laitinen & Sanna Välisaari. Staphylococcus aureus -bakteerien aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarjatiljoilla. 2003.
  15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu – Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
  16. Hannu Saari & Mika Oijennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pkyrityksessä. 2004.
  17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
  18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä. Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
  19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua. Muotoilijakoulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
  20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
  21. Elina Varamäki & Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001–2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
  22. Tuija Pitkääkoski, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating. Focusing on Vegetables, Fruits and Berries. International Conference September 2nd – 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
  23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuin-alueella. Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.
  24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.
  25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
-

-
26. Päivö Laine. Pk-yritysten verkkosivustot – vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
  27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä, Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla –Pro Advisor –hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
  28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkyvät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
  29. Beck Thorsten, Bruun-Schmidt Henning, Kitinoja Helli, Sjöberg Lars, Svensson Owe and Vainoras Alfonsas. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health. A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
  30. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2007. 2007.
  31. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus - Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v.2004–2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
  32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja. Seinäjoen ammatti-korkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.
  33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Bioenergian hankintalogistiikka. Tapauksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007.
  34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007.
  35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008.
  36. Margit Närvä - Matti Ryhänen - Esa Veikkola - Tarmo Vuorenmaa. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista. Loppuraportti. 2008.
-

-
37. Anu Aalto, Ritva Kuoppamäki & Leena Niemi. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyspedagogisia ratkaisuja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksikön kehittämishanke. 2008.
  38. Anmari Viljamaa, Marko Rossinen, Elina Varamäki, Juha Alarinta, Pertti Kinnunen & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2008. 2008.
  39. Risto Lauhanen. Metsä kasvaa myös Länsi-Suomessa. Taustaselvitys hakkuumahdollisuuksista, työmääristä ja resurssitarpeista. 2009.
  40. Päivi Niiranen & Sirpa Tuomela-Jaskari. Haasteena ikäihmisten päihdeongelma? Selvitys ikäihmisten päihdeongelman esiintyvyydestä pohjalaismaakunnissa. 2009.
  41. Jouni Niskanen. Virtuaaliopetuksen ajokorttikonsepti. Portfoliotyyppinen henkilöstökoulutuskokonaisuus. 2009.
  42. Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif, Anne Saarijärvi, Mervi Lehtola & Harri Jokiranta. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009. Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2009.
  43. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas ja Pentti Rauhala. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Tutkimus-, kehittämis ja innovaatio toiminnan arviointiraportti. 2010.
  44. Elina Varamäki (toim.), Pertti Kinnunen, Marko Kohtamäki, Mervi Lehtola, Sami Rintala, Marko Rossinen, Juha Tall ja Anmari Viljamaa. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2010. 2010.
  45. Elina Varamäki, Marja Lautamaja & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan omistajanvaihdosbarometri 2010. 2010.
  46. Tiina Sauvula-Seppälä, Essi Ulander ja Tapani Tasanen (toim.). Kehittyvä metsäenergia. Tutkimusseminaari Seinäjoen Framissa 18.11.2009. 2010.
  47. Autio Veli, Björkman Jouni, Grönberg Peter, Heinisuo Markku & Ylihärtilä Heikki. Rakennusten palokuormien inventaariotutkimus. 2011.
  48. Erkki K. Laitinen, Elina Varamäki, Juha Tall, Tarja Heikkilä & Kirsti Sorama. Omistajanvaihdokset Etelä-Pohjanmaalla 2006-2010 -ostajayritysten ja ostokohteiden profiilit ja taloudellinen tilanne. 2011.
-

-
49. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Marja Lautamaja. Nuorten, aikuisten sekä ylemmän tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään - seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006-2008 valmistuneille. 2011.
  50. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas and Pentti Rauhala. Evaluation Report for Research, Development and Innovation Activities. 2011.
  51. Ari Haasio & Kari Salo (toim.). AMK 2.0 : Puheenvuoroja sosiaalisesta mediasta ammattikorkeakouluissa. 2011.
  52. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall & Erno Tornikoski. Eteläpohjalaiset yrittäjät liiketoimintojen ostajina, myyjinä ja kehittäjinä. 2011.
  53. Jussi Laurila & Risto Lauhanen. Pienen kokoluokan CHP -teknologiasta lisää voimaa Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueelle. 2011.
  54. Tarja Keski-Mattinen, Jouni Niskanen & Ari Sivula. Ammattikorkeakouluopintojen ohjaus etätyömenetelmillä. 2011.
  55. Tuomas Hakonen & Jussi Laurila. Metsähakkeen kosteuden vaikutus polton ja kaukukuljetuksen kannattavuuteen. 2011.
  56. Heikki Holma, Elina Varamäki, Marja Lautamaja, Hannu Tuuri & Terhi Anttila. Yhteistyösuhteet ja tulevaisuuden näkymät eteläpohjalaisissa puualan yrityksissä. 2011.
  57. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo & Tarja Heikkilä. Sivutoimiyrittäjyyden rooli ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa. 2011.
  58. Kimmo Nissinen (toim.). Maitotilan prosessien kehittäminen: Lypsy-, ruokinta- ja lannankäsittely- sekä kuivitusprosessien toteuttaminen; Maitohygienian turvaaminen maitotiloilla; Teknologisia ratkaisuja, rakennuttaminen ja tuotannon ylösajo. 2012.
  59. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla : Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. 2012.
  60. Jarkko Pakkanen, Kati Katajisto & Ulla El-Bash. Verkostoitunut älykkäiden koneiden kehitysympäristö : VÄLKKY-projektin raportti. 2012.
-

-
61. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Aapo Länsiluoto & Anmari Viljamaa. Ostajien näkemykset omistajanvaihdoksen toteuttamisesta ja onnistumisesta. 2012.
  62. Minna Laitila, Leena Elenius, Hilikka Majasaari, Marjut Nummela, Annu Peltoniemi (toim.). Päihdetyön oppimista ja osaamista ammatti-korkeakoulussa. 2012.
  63. Ari Haasio (toim.). Verkko haltuun! - Nätet i besittning!: Näkökulmia verkostoituvaan kirjastoon. 2012.
  64. Anmari Viljamaa, Sanna Joensuu, Beata Tajjala, Seija Råttts, Tero Turunen, Kaija-Liisa Kivimäki & Päivi Borisov. Elävästä elämästä: Kumppaniyrityspedagogiikka oppimisympäristönä. 2012.
  65. Kirsti Sorama. Klusteriennakointimalli osaamistarpeiden ennakointiin: Ammatillisen korkea-asteen koulutuksen opetussisältöjen kehittäminen. 2012.
  66. Anna Saarela, Ari Sivula, Tiina Ahtola & Antti Pasila. Mobiilisovellus bioenergiaalan oppimisympäristöksi Bioenergia-asiantuntijuuden kehittäminen työelämälähtöisesti -hanke. 2013.
  67. Ismo Makkonen. Korjuri vs. koneketjuenergia puunkorjuussa. 2013.
  68. Ari Sivula, Risto Lauhanen, Anna Saarela, Tiina Ahtola & Antti Pasila Bioenergia-asiantuntijuutta kehittämässä Etelä-Pohjanmaalla. 2013.
  69. Juha Tall, Kirsti Sorama, Piia Tulisalo, Erkki Petäjä & Ari Virkamäki. Yrittäjyys 2.0. – menestyksen avaimia. 2013.
  70. Anu Aalto & Salla Kettunen. Hoivayrittäjyys ikääntyvien palveluissa - nyt ja tulevaisuudessa. 2013.
  71. Varpu Hulsi, Tuomas Hakonen, Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Metsänomistajien energiapuun myyntihalukkuus Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäkeskusalueella. 2013.
  72. Anna Saarela. Nuoren metsänhoitokohteen ympäristön hoito ja työ-turvallisuus: Suomen metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikön alueella toimivien energiapuuyrittäjien haastattelu. 2014.
-

-
74. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Anmari Viljamaa & Aapo Länsiluoto. Omistajanvaihdoksen toteutus ja onnistuminen ostajan ja jatkajan näkökulmasta. 2013.
  75. Minttu Kuronen-Ojala, Mervi Lehtola & Arto Rautajoki. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2012: ajankohtainen arvio pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2014.
  76. Elina Varamäki, Juha Tall, Anmari Viljamaa, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Erkki Petäjä & Erkki K. Laitinen Omistajanvaihdos osana liiketoiminnan kehittämistä ja kasvua - tulokset, johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset. 2013.
  77. Kirsti Sorama, Terhi Anttila, Salla Kettunen & Heikki Holma. Maatilojen puurakentamisen tulevaisuus: Elintarvikeklusterin ennakointi. 2013.
  78. Hannu Tuuri, Heikki Holma, Yrjö Ylkänen, Elina Varamäki & Martti Kangasniemi. Kuluttajien ostopäätöksiin vaikuttavat tekijät ja oheispalveluiden tarpeet huonekaluhankinnoissa: Eväitä kotimaisen huonekaluteollisuuden markkina-aseman parantamiseksi. 2013.
  79. Ismo Makkonen. Päästökauppa ja sen vaikutukset Etelä- ja Keski-Pohjanmaalle. 2014.
  80. Tarja Heikkilä, Marja Katajavirta & Elina Varamäki. Nuorten ja aikuisten tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään – seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2009–2012 valmistuneille. 2014.
  81. Sari-Maarit Peltola, Seliina Päällysaho & Sirkku Uusimäki (toim.). Proceedings of the ERIAFF conference "Sustainable Food Systems: Multi-actor Co-operation to Foster New Competitiveness of Europe". 2014.
  82. Sarita Ventelä, Heikki Koskimies & Juhani Kesti. Lannan vastaanottohalukkuus kasvinviljelytiloilla Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla. 2014.
  83. Maciej Pietrzykowski & Timo Toikko (Eds.). Sustainable welfare in a regional context. 2014.
  84. Janne Jokelainen. Log construction training in the Nordic and the Baltic Countries. PROLOG Final Report. 2014.
-

-
85. Anne Kuusela. Osallistava suunnittelun tiedonhankintaprosessi kolmannen iän asumisympäristötarpeiden kartoittamisessa: CoTHREE-projektin raportti. 2015
  88. Ismo Makkonen. Bioöljyalostamon investointiedellytykset Etelä-Pohjanmaan maakunnassa. 2014.
  90. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Arttu Vainio, Anna Korsbäck ja Kirsti Sorama. Sivutoiminen yrittäjyys ja sivutoimisesta päätoimiseen yrittäjyyteen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla. 2014.
  91. Elina Varamäki, Anmari Viljamaa, Juha Tall, Tarja Heikkilä, Salla Kettunen & Marko Matalamäki. Kesken jääneet yrityskaupat - myyjien ja ostajien näkökulma. 2014.
  92. Terhi Anttila, Hannu Tuuri, Elina Varamäki & Yrjö Ylkänen. Millainen on minun huonekaluni? Kuluttajien huonekaluhankintoihin arvoa luovat tekijät ja markkinasegmentit. 2014.
  93. Anu Aalto, Anne Matilainen & Maria Suomela. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015 - 2020. 2014.
  94. Kirsti Sorama, Salla Kettunen & Elina Varamäki. Rakennustoimialan ja puutuotetoimialan yritysten välinen yhteistyö : Nykytilanne ja tulevaisuuden suuntaviivoja. 2014.
  95. Katariina Perttula, Hillevi Eromäki, Riikka Kaukonen, Kaija Nissinen, Annu Peltoniemi & Anu Hopia. Kropsua, hunajaa ja puutarhan tuotteita: ruokakulttuuri osana ikäihmisten hyvää elämää. 2015
  96. Heikki Holma, Salla Kettunen, Elina Varamäki, Kirsti Sorama & Marja Katajavirta. Menestystekijät puutuotealalla: aloittavien ja kokeneiden yrittäjien näkemykset. 2014.
  97. Anna Saarela, Heikki Harmanen & Juha Tuorila. Happamien sulfaattimaiden huomioiminen tilusjärjestelyissä. 2014.
  98. Erkki Kytönen, Juha Tall & Aapo Länsiluoto. Yksityinen riskipääoma pienten yritysten kasvun edistäjänä Etelä-Pohjanmaalla. 2015.
  99. Eliisa Kallio, Juhani Suojaranta & Ari Sivula. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Elintarvike- ja maatalouden yksikön työharjoitteluprosessin kehittäminen virtuaalimaailloilla: oppimisympäristö työharjoittelun tukena. 2015
-

-
100. Tarja Heikkilä & Marja Katajavirta. Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijabarometri 2014. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien nuorten toisen ja valmistuvien vuosikurssien sekä aikuisopiskelijoiden tulokset. 2015.
  101. Juha Tall, Elina Varamäki, Salla Kettunen & Marja Katajavirta. Perustamalla tai ostemalla yrittäjäksi - kokemukset yrittäjäuran alkutaipaleelta. 2015
  102. Sarita Ventelä (toim.), Toni Sankari, Kaija Karhunen, Anna Saarela, Tapio Salo, Markus Lakso & Tiina Karsikas. Lannan ravinteet kiertoon Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla: Hydro-Pohjanmaa -hankkeen loppujulkaisu 1. 2014.

C. OPPIMATERIAALEJA - TEACHING MATERIALS

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
  2. Lea Knuuttila. Mihin työohjausta tarvitaan? Oppimateriaalia sosiaalialan opiskelijoiden työnohjauskurssille. 2001.
  3. Mirva Kuni & Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden hoitaminen. 2002.
  4. Kempas Ilpo & Bartens Angela. Johdatus portugalin kielen ääntämiseen: Portugali ja Brasilia. 2011.
  5. Ilpo Kempas. Ranskan kielen prepositio-opas : Tavallisimmat tapaukset, joissa adjektiivi tai verbi edellyttää tietyn preposition käyttöä tai esiintyy ilman prepositiota. 2011.
  6. Risto Lauhanen, Jukka Ahokas, Jussi Esala, Tuomas Hakonen, Heikki Sippola, Juha Viirimäki, Esa Koskiniemi, Jussi Laurila & Ismo Makkonen. Metsätoimihenkilön energialaskuoppi. 2014.
  7. Jyrki Rajakorpi, Erkki Laitila & Mari Viljanmaa. Esimerkkejä maatalousyrittäjien yhteistyöstä: näkökulmia maitotilojen verkostoihin. 2014.
  8. Douglas D. Piirto. Leadership : A lifetime quest for excellence. 2014.
  9. Hilikka Niemelä. Ohjelmoinnin perusrakenteet. 2015.
-

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7109-22-9 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)